

Luova maaseutu – luovan talouden ja kulttuurin kehittäminen maaseudulla

Opetusministeriön julkaisuja 2009:25

Kirsi Kaunisharju

Luova maaseutu – luovan talouden ja kulttuurin kehittäminen maaseudulla

Opetusministeriön julkaisu 2009:25

Kirsi Kaunisharju

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto /
Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen
Meritullinkatu 10, Helsinki
PL / PB 00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

www.minedu.fi
www.maaseutupolitiikka.fi/kulttuuri

Taitto / Ombrytning: Yliopistopaino
Kansikuva / Pärmbild: Plugi
Yliopistopaino, Helsinki, 2009

ISBN 978-952-485-724-6 (nid.)
ISBN 978-952-485-725-3 (PDF)
ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja / Undervisningsministeriets publikationer 2009:25

Sisällys

Lukijalle	4
Tiivistelmä	5
1 Johdanto	7
1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet	7
1.2 Mitä on luovaan talouteen liittyvä yrittäjyys?	8
1.3 Maaseudun ja kaupungin välinen vuorovaikutus	10
2 Luovan talouden ja kulttuurin kehittäminen ohjelmakaudella 2000–2006 ja toteutetut hankkeet	12
2.1 Yleistä ohjelmakaudesta 2000–2006	12
2.2 Esimerkkejä toimintaryhmien rahoittamista hankkeista	14
3 Luovan talouden ja kulttuurin toimialojen yrittäjyyden kehittämisen nykytila maaseudulla	18
3.1 Mitä on maaseutu?	18
3.2 Alueiden vahvuudet luovan talouden kehittämisessä	19
3.4 Tarpeet luovan yrittäjyyden kehittämisessä	20
3.5 Jalostamo-toiminnan ja SILE-projektin tunnettuus	20
3.6 Verkostoituminen	21
3.7 Toimijat	22
3.8 Ongelmat luovan talouden kehittämisessä	24
4 Maaseutuohjelmien ja toimintaryhmien painopisteet	25
5 Toimintamalli ja jatkotoimenpide-ehdotukset	26
5.1 Toimintamalli	26
5.2 Toimijoiden roolit ja rahoitus	27
5.3 Jatkotoimenpiteet	28
6 Arviointi ja seuranta	32
Liitteet	33
Liite 1 Yhteenveto ohjelmakaudella 2000–2006 maaseudun toimintaryhmien toteuttamista hankkeista	33
Liite 2 Selvitystyön laadintaan osallistuneet	46
Lähteet	47

Lukijalle

Luovat alat ovat nousseet merkittäväksi elinkeinoksi niin Suomessa kuin maailmalla. Luovien alojen painoarvo on tullut esille lukuisissa kotimaisissa ja kansainvälisissä tutkimuksissa, kuten esimerkiksi opetusministeriön satelliittitilinpäädössä ja Euroopan komission Economy of Culture -raportissa.

Maaseudulla on runsaasti luovuutta. Mediapalvelut, muotoilu, ohjelmapalvelut, musiikki vain muutamia mainiten ovat luovien alojen toimintaa. Näitä yhdistäten perinteisimpiin aloihin kuten esimerkiksi matkailuun, hyvinvointipalveluihin, käsityöläisyyteen, mainontaan ja pakkaussuunnitteluun voidaan luoda uusia tuotteita ja palvelukonsepteja. Luovien alojen ja muiden elinkeinojen rajapinnat ovat tärkeitä kehittämisen kohteita niin maaseudulla kuin kaupungeissakin.

Alan kehittämisen tueksi on luotu valtakunnallisia verkostoja, työ- ja elinkeinoministeriö jalkauttaa Jalostamo-toimintaa ja opetusministeriön Luovan talouden kasvun ja kansainvälistymisen ESR -ohjelman Luova Suomi koordinaatio-hanke kerää alan toimijoita ja kehittäjiä yhteen.

Maaseudun toimintaryhmät yhdessä paikallisten elinkeinoyhtiöiden kanssa ovat tärkeässä asemassa ulottaessa luovien alojen yrityspalveluja koko maan

kattavaksi verkostoksi ja räätälöitäessä palveluja paikallisiin tarpeisiin sopiviksi. Tämä raportti tuo esiin, että on tärkeää ulottaa luovien alojen yrityspalvelut myös yhdistystoimijoille.

Luovien alojen kehittäminen on ollut osa neljättä maaseutupoliittista kokonaisuohjelmaa ja se on mukana myös viidennessä ohjelmassa vuosille 2009–2013. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Kulttuuri-teemaryhmän toiminnassa luovat alat ja kulttuuriyrittäjyys ovat olleet yksi toiminnan pääteemoista. Teemaryhmän toimesta aikaisemmin julkaistut Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen - verkostomainen toimintamalli-selvitys (opetusministeriön julkaisu 2006:47 ja Kulttuuri maaseudun toimintaryhmien ohjelmissa (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 2006:7) ovat pohjustaneet tämän raportin työstämistä.

Kiitokset Kirsi Kaunisharjulle työn kirjoittamisesta sekä kiitokset Maija Niskavirralle ja Heli Rintahakalle aineiston kokoamisesta.

Pirkko Liisi Kuhmonen

kehittämispäällikkö, opetusministeriö
puheenjohtaja Kulttuuriteemaryhmä

Tiivistelmä

Toimintamalli

Luovan talouden ja kulttuurin kehittäminen perustuu maaseudulla oman alueen keskeisten toimijoiden tunnistamiseen ja näiden kokoamiseen koordinoituksi verkostoksi. Yksi vaihtoehto on kehittämistoiminnan linkittyminen maakunnalliseen tai seudulliseen työhön niillä alueilla, joilla on jo tällä hetkellä vahvaa alojen kehittämistoimintaa esimerkiksi aluekeskusohjelman tai muun toimijan kautta. Toinen vaihtoehto on oman koordinoinnin ja verkoston rakentaminen esimerkiksi maaseudun toimintaryhmän kautta.

Maaseudun osalta alueiden luovan talouden ja kulttuurin erikoistumisalat tulee tunnistaa. Työ voi rakentua joko maakunnallisesti, seudullisesti tai toimintaryhmän kautta. Strategisten yhteyksien luominen on yksi tärkeä osa kehittämistä, ellei sitä ole jo tehty. On tärkeää, että luovan talouden kehittämistoiminta näkyy esimerkiksi toimintaryhmien ohjelmissa, mutta vähintään yhtä tärkeää on sen aktiivinen mukana olo elinkeinostrategioissa, maakuntaohjelmissa, ja –suunnitelmissa. Yhtä tärkeää on viedä toiminta käytäntöön esimerkiksi hanketoiminnan kautta.

Maaseutualueilla luovan talouden ja kulttuurin toimialojen yritysten massa ei välttämättä ole kovin suuri ja yritykset ovat pieniä. Maaseudulla toimii varsin paljon yhdistyksiä, joiden rooli jatkossa saattaa kasvaa. On tärkeää, että sekä yritysten että

yhdistysten liiketoimintaosaamista vahvistetaan.

Alkuvaiheessa voi olla järkevää luoda esimerkiksi maaseudun toimintaryhmien rahoittamia hankkeita, joissa yrityksiä ja yhdistyksiä pyritään vahvistamaan Jalostamo-toiminnan tai muun räätälöidyn yritysneuvonnan kautta. Mikäli alueen yritysten ja yhdistysten määrä on suuri, voidaan toimintaa toteuttaa esimerkiksi toimintaryhmän alueella. Jos yrityksiä ja muita toimijoita on vähän, on hyvä vaihtoehto linkittyä suurempaan, esimerkiksi maakunnalliseen tai seudulliseen kehittämiskokonaisuuteen.

Luovan talouden ja kulttuurin toimialojen kehittäminen tulee liittää maaseudulla olemassa olevien rakenteiden sisälle. Olennaista alueille on kytkeytyä valtakunnalliseen kehittämisverkostoon ja koordinaatioon, joka toimii kehittämisen tukena ja käy samalla dialogia kehittämistarpeista. Kansallinen koordinaatio voi toimia tukena verkostoitumisessa, viestinnässä, asiantuntijuuden ja liiketoiminnan kehittämisessä sekä ennakoinnin ja tilastoinnin parantamisessa.

Jatkotoimenpiteet

1. Luova talous ja kulttuuri vahvemmin strategioihin

- Saatetaan luova talous ja kulttuuri vahvemmin toimintaryhmien toimintasuunnitelmiin ja alueen strategioihin
- Liitytään valtakunnalliseen kehittämisverkostoon

2. Luovan talouden ja kulttuurin koordinoitun verkoston luominen

- Liitytään toimivaan alueelliseen kehittämisverkostoon tai sen puuttuessa luodaan oma verkosto
- Selvitetään alueen yritykset ja toimijat sekä omat vahvuudet
- Kootaan toimijat kehittämisverkostoon
- Verkostoidutaan eri toimialojen rajapinnoissa

3. Selvitys kolmannen sektorin toimijoista ja näiden tarpeista

- Tehdään selvitys kolmannen sektorin toimijoista
- Käynnistetään sparraustoiminta kolmannelle sektorille

4. Jalostamo-toiminnan hyödyntäminen yritystoiminnan kehittämisessä

- Lisätään Jalostamo-toiminnan tunnettuutta
- Hyödynnetään Jalostamo-toimintaa

5. Asiantuntijuuden kehittäminen

- Lisätään yritysneuvojien ja rahoittajien asiantuntijuutta
- Laaditaan kehittämisopas luovan toimialan kehittämisestä

6. Monitoimialaisen yritystoiminnan ja palveluinnovaatioiden kehittäminen

- Laaditaan selvitys maatilayrittäjien kiinnostuksesta ja osaamisesta luovaa taloutta kohtaan
- Selvitetään kiinnostus monialayrittäjyyteen, jonka osana on luova talous ja kulttuuri
- Luodaan malli eri rajapinnoilla toimivalle innovaatiokehitystyölle

7. Maaseudun ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen

- Luodaan maaseudun ja kaupunkien välisiä yritysverkostoja
- Selvitetään kaupungeissa toimivien veturiyritysten mahdollisuudet linkittyä maaseudulle

1 Johdanto

1.1 Selvityksen tausta ja tavoitteet

Tämän työn tavoitteena on ollut käydä läpi aiemmin maaseudulla toteutettua luovaan talouteen ja kulttuurin toimialoihin liittyvää kehittämistoimintaa ja selvittää edellytykset luovan talouden kehittämiseen. Työn aikana on selvitetty maaseudun kehittämistarpeita ja painopisteitä luovaan talouteen liittyen. Se avulla on arvioitu Jalostamo -toiminnan jalkauttamisen edellytyksiä maaseutualueilla yhdessä eri toimijoiden, kuten maaseudun toimintaryhmien ja SILE-hankkeen kanssa. Lisäksi selvityksessä pohditaan rahoitusmahdollisuuksia luovaan talouteen liittyen. Tavoitteena on ollut myös selvittää, miten maaseutualueet linkittyvät valtakunnalliseen luovan talouden kehittämisverkostoon.

Suomessa on tehty viime vuosina erilaista luovaan talouteen, luoviin aloihin ja kulttuurin toimialojen yritystoimintaan liittynyttä kehittämistyötä sekä alueellisesti että kansallisesti. Alan kehittämistä määrittelee maaliskuun lopussa 2007 julkaistu, kauppa- ja teollisuusministeriön johdolla laadittu Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia 2015. Maaliskuussa julkaistiin myös eri ministeriöiden yhteistyönä laadittu Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007–2011. Opetusministeriön julkaisema Yksitoista askelta luovaan Suomeen -luovuusstrategian linkittyä myös luovan talouden kehittämiseen.

Eri strategioita toimeenpannaan muun muassa rakennerahasto-ohjelmien kautta. Esimerkiksi ope-

tusministeriö koordinoi Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen 2007–2013 -kehittämisohjelmaa, joka on Euroopan Sosiaalirahaston osarahoittama. Työ- ja elinkeinoministeriössä käynnistyi talvella 2009 luovien alojen strateginen hanke, joka jatkuu vuoden 2010 loppuun saakka.

Näistä Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategian linjaa alan kehittämistä kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, joten sen tavoitteena on viitoittaa myös maaseudulla tapahtuvaa alan yrittäjyyden kehittämistä. Tärkeimpänä tavoitteena on yhteisen tahtotilan saavuttaminen Suomessa, jolloin yhteisen vision mukaan työskentelevät niin yritykset kuin erilaiset kehittäjä- ja rahoittajatahot. Strategia tähtää omalta osaltaan jo olemassa olevan rahoituksen entistä parempaan kohdentamiseen. Se keskittyy olennaisimpiin toimenpiteisiin, joilla luovan talouden ja alan yritysten kasvua ja kansainvälistymistä edistetään. Lisäksi strategian kautta vahvistetaan luovien alojen liiketoiminnan kehityksen kautta myös muiden toimialojen kilpailukykyä.

Edellisten ohjelmakausien aikana on tehty luovan talouden ja kulttuurin toimialojen kehittämistä alueellisella tasolla muun muassa alueellisten ohjelmien ja strategioiden laatimisen sekä hankerahoituksen avulla. Alan kehittämiseen liittyneitä hankkeita oli kauppa- ja teollisuusministeriön vuoden 2007 alussa julkaiseman selvityksen mukaan Suomessa vuosina 2000–2006 yhteensä 158 kappaletta ja niiden kokonaisrahoitus oli yli 65 miljoonaa euroa. Selvityksen luvut ovat suuntaa antavia.

Tässä raportissa on katsaus maaseudun toimintaryhmien rahoittamiin hankkeisiin, joita ei esitelty kauppaja- ja teollisuusministeriön julkaisussa. Erilaisia alueellisia toimintamalleja on selvitetty opetusministeriön vuonna 2006 julkaisemassa Luovien alojen yritystoiminnan kehittämisen – verkostomainen toimintamalli –julkaisussa.

Tähän mennessä luovan talouden ja alan kehittäminen on keskittynyt alueellisten verkostojen parantamiseen ja yritystoiminnan aloittamiseen. Laajempi valtakunnallinen, yhteisiin strategisiin tavoitteisiin suuntautuva kehittämistyö oli vuosina 2000–2006 vasta alussa, mutta loi toisaalta hyvää pohjaa tulevalle työlle. Alan kehittämiselle on tällä hetkellä aiempaa parempi tilanne, sillä kansallinen strategia linjaa tätä yhteiseen päämäärään. Monet alueet ovat tunnistaneet alan yrittäjyyden mahdollisuudet ja ovat aktiivisesti valmistelemaan uusia kehittämishankkeita ja verkostoitumassa valtakunnallisesti.

Vaikka tässä työssä tarkastellaan luovan talouden ja kulttuurin kehittämistä maaseudulla, on keskeistä kaikkien kehittämistoimenpiteiden nivoutuminen osaksi valtakunnallista kehittämistoimintaa ja kansallista sekä alueellisia verkostoja. Kehittämistyö maaseudulla ei eroa merkittävästi alan kehittämisestä kaupunkialueilla, mutta keskeistä on verkottuminen valtakunnalliseen verkostoon.

Alueellisessa kehittämistoiminnassa toimii tällä hetkellä erilaisia ohjelmia, jotka voivat vaikuttaa maaseudulla tapahtuvaan luovan talouden kehittämiseen. Näitä ohjelmia ovat esimerkiksi osaamiskeskusohjelma, aluekeskusohjelma ja maaseutupoliittisen erityisohjelman alueosio.

1.2 Mitä on luovaan talouteen liittyvä yrittäjyys?

Viime vuosina on käytetty erilaisia käsitteitä, kuten luova talous, luovat alat ja kulttuurin toimialat. Kulttuurin toimialat on tilastoihin perustuva käsite. Sen kautta on kuvattu opetusministeriön ja Tilastokeskuksen toimesta muun muassa yritystoimintaa kulttuurin toimialoilla. Vuonna 2008 julkaistun Kulttuurin satelliittitilinpidoon mukaan kulttuurin osuus koko talouden arvonlisäyksestä oli 3,2 %.¹

Opetusministeriön mukaan kulttuurin toimialojen tuottama arvonlisäys oli vuonna 2006 noin 4,6 miljardia euroa, (3,2 %) ja se oli suurempi kuin alkutuotannon toimialojen, majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä massan ja paperin valmistuksen. Kulttuurin arvonlisäyksestä merkittävä osuus syntyy joukkoviestintän alueella. Sen BKT-osuus oli 1,7 prosenttia. Taiteilija-, näyttämö- ja konserttitoiminnan osuus oli 0,2 prosenttia koko kansantalouden arvonlisäyksestä.

Tilastoinnin luonteesta johtuen kaikkia uusia kulttuurin toimialojen kannalta merkityksellisiä aloja ei voitu sisällyttää vuonna 2008 julkaistuu raporttiin, sillä esimerkiksi pelialalta puuttui oma tilastointi. Tämä kuvaa hyvin nykyistä nopeaa kulttuurin toimialojen uusiutumista ja kehitystä. Pelkkään tilastointiin pohjautuvaa määrittelyä ei aina voida käyttää, sillä alat kehittyvät uusien innovaatioiden myötä niin nopeasti, että tilastointi ei pysty ottamaan huomioon kaikkia muutoksia ja uusia aloja sillä syklillä kuin niitä syntyy. Tällä hetkellä esimerkiksi joukkoviestinnässä ja mainonnassa on tapahtumassa muutoksia, joista kaikki eivät näy tilastoinnissa.

Luovat alat on käsitteenä määrittelemättömämpi kuin kulttuurin toimialat. Luovat alat tai luovien alojen yritystoiminta on otettu Suomessa käyttöön kansainvälisten esimerkkien pohjalta. Käsitettä Creative Industries alettiin käyttää Iso-Britanniassa 1990-luvun lopulla ja sitä on käytetty monissa maissa Uudesta-Seelannista Kiinaan. Se ei merkittävästi eroa kulttuurin toimialojen käsitteestä, mutta saattaa maasta ja tulkinnasta riippuen sisältää esimerkiksi pelialan ja animaatiot. Etenkin Pohjoismaissa on käytetty elämysteollisuus-käsitettä, upplevelseindustrin, joka sisällyttää mukaan useimmiten myös matkailun ja ruokakulttuurin.

Viime vuosina on ryhdytty käyttämään yhä enemmän käsitettä luova talous, Creative Economy. Käsite kuvaa parhaiten kulttuurin toimialojen ja luovien alojen vaikutusta koko talouteen ja muiden yritysten kilpailukykyyn. Monilla kulttuurin toimialojen ja luovien alojen osa-alueilla on merkittävää vaikutusta esimerkiksi muotoilun ja markkinoinnin kautta muihin aloihin.

Luovaa taloutta tarkastellaan tässä raportissa laajasta näkökulmasta, jolloin ytimessä ovat kulttuurin toimialat. Yhtenä pohjana toimii opetusministeriön Luovien

¹ Kulttuurin satelliittitilinpito, 2008, 53.

alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelma 2007–2013, jonka mukaan kehitetään muun muassa kulttuuri- ja elämyspalveluiden toimialoja, kuten muotoilu, graafisen alan toiminta, arkkitehtuuri, elokuva- ja tv-tuotanto sekä jakelu, digitaalinen sisältötuotanto, musiikin ja äänitteiden tuotanto, kirjojen tuotanto ja jakelu, esittävä taide, kuvataide sekä kulttuurin ohjelmapalvelu- ja tapahtumatuotanto. Olennaista kuitenkin on, että toiminta synnyttää teoksia, tekijänoikeuksia ja palveluja.

Luovan talouden ja kulttuurin määritelmää ei haluta nähdä tiukasti vain yllä mainittuja aloja koskevaksi, vaan alojen liiketoiminta liittyy läheisesti lähes kaikkiin teollisuus- ja palvelutoimialoihin, erityisesti muotoilun, mainonnan ja markkinointiviestinnän sekä animaatioiden osalta. Tämän yhtymäkohdan merkitys tulee kasvamaan, sillä tulevaisuudessa myydään yhä useammin tekijänoikeuksiin pohjautuvia tuote- ja palvelukokonaisuuksia, joita luodaan kulttuurialojen ytimeen pohjautuvan liiketoiminnan avulla. Monet perinteiset kulttuurin toimialan ytimessä olevat osa-alueet, kuten kuvataide, musiikki, tanssi ja teatteri tulevat kasvamaan entistä merkittävimmiten esimerkiksi matkailun ja hyvinvoinnin uusissa palvelutuotteissa ja -konsepteissa. Urheilu ja liikunta ovat osa vapaa-ajan ja elämyspalveluiden kehittämistä.

Maaseudulla tapahtuvan luovan talouden kehittämisen yhteydessä on noussut esille myös yhteys ruokaan ja elintarviketeollisuuteen. Monet näkevät niiden yhteyden tärkeänä esimerkiksi kulttuurimatkailun yhteydessä. Elintarviketeollisuus voisi hyödyntää yhä merkittävämmiin muun muassa muotoilua ja pakkaussuunnittelua. Myös erilaisten ruokaan liittyvien palvelukonseptien suunnittelu voisi hyödyntää luovaa osaamista yhä enemmän.

Maaseudulla tapahtuva luovan talouden ja kulttuurin toimialojen yrittäjäyys pohjautuu useimmiten jo tällä hetkellä eri toimialojen ja niiden rajapintojen kohtaamiseen. Esimerkiksi maaseudun toimintaryhmien rahoittamia hankkeita tarkasteltaessa voi havaita, että monet niistä ovat yhdistäneet matkailua, käsi- ja taideteollisuutta, kulttuuriperinnön tuoteistamista, tapahtumien kehittämistä ja perinteisiä maaseutuelinkeinoja.

Luova talous nähdään kasvualana maailmanlaajuisesti. Euroopan komission tilauksesta vuoden 2006

lopulla valmistuneen selvityksen mukaan kulttuurin ja luovan alan arvo oli vuonna 2004 Euroopassa yli 650 miljardia euroa, mikä oli enemmän kuin autonvalmistusteollisuuden tai ICT-sektorin. Vuonna 2004 kulttuurin ja luovan alan sektorilla työskenteli 5,8 miljoonaa ihmistä. Ala kasvoi 12,3 prosenttia edellisten vuosien 1999–2003 välillä kuin muu talous.² YK:n vuonna 2008 julkaistun raportin mukaan vuosina 2000–2005 luovien tuotteiden ja palveluiden kauppa nousi 8,7 prosenttia vuosittain. Viennin osuus nousi vuosien 1996–2005 välillä 227,5 miljardista dollarista 424,4 miljardiin dollariin. Palveluiden osuus kasvoi vuosittain 8,8 prosenttia.

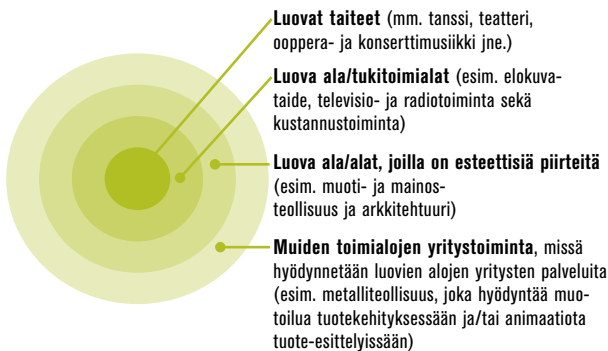
Turun kauppakorkeakoulun mediaryhmä on selvittänyt kulttuurin ja luovan alan osuutta Suomessa keväällä 2007 julkaistussa selvityksessä. Vuonna 2005 kulttuurin ja luovan toimialan liikevaihto oli Suomessa lähes 7 miljardia euroa. Kasvua vuodesta 2000 kertyi yhteensä 16 %. Lisäarvo kasvoi 15 % vuodesta 2000. Samana ajanjaksoja BKT kasvoi 19 %, joten alan suhteellinen osuus kansantaloudesta pieneni hieman. On otettava huomioon, että Suomen BKT:n kasvu oli tänä aikana Euroopan tasolla huippuluokkaa. Turun kauppakorkeakoulun selvityksen mukaan kulttuurin ja luovan alan yritystoiminta on sekä kasvava että menestyvä osa Suomen taloutta.

Taloudellisen taantuman vaikutukset eivät vielä näy tilastoissa, joten on vaikea ennakoida, miten taantuma vaikuttaa luovan talouden ja kulttuurin alalla toimiviin yrityksiin. On mahdollista, että taantuma iskee yrityksiin, joiden toimintakenttä on ollut haasteellinen, kuten perinteiset joukkoviestinnän yritykset. On myös mahdollista, että taantuma vaikuttaa viiveellä luovan talouden ja kulttuurin alojen yrityksiin. Toisaalta 1990-luvun laman aikana ei ollut nähtävissä muutoksia alan yritystoimintaa. Taantuma tarjoaa myös mahdollisuuksia alojen kehittämiseen, sillä uuden tuotekehityksen tekeminen on kannattavaa. On myös tarpeen tehostaa eri alojen palveluita, joten uusien, monitoimialaisten palveluinnovaatoiden kehittämisestä voi löytyä uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

² *Economy of Culture*, 2006, 67-69.

Kuva 1. Luovan talouden liiketoiminta muodostuu vuorovaikutuksessa eri toimialojen kesken. Kulttuurin ja luovan alan yritykset tekevät yhteistyötä sekä teollisuus- että palvelutoimialojen yritysten kanssa. Yhdessä ne muodostavat luovan talouden kentän. Lähde: Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia, kauppa- ja teollisuusministeriö, 2007.

Kuva 2. Luovaa taloutta ja luovia aloja voidaan tarkastella myös pitoisuusnäkökulmasta. Tässä on käytetty pohjana Kimmo Kainulaisen väitöskirjassaan esittämää kulttuurialojen pitoisuusajattelua.³ Kainulainen on Thorsbya soveltaen sijoittanut ytimeen muun muassa tanssin, teatterin ja ooppera- ja konserttimusiikin. Ydintä seuraavat ulompana mm. elokuvataide, televisio- ja radiotoiminta sekä kustannustoiminta. Seuraavana ulkokehällä ovat mm. muoti- ja mainosteollisuus sekä arkkitehtuuri. Ulkokehällä ovat tässä muut toimialat, joilla hyödynnetään luovien alojen yritysten palveluita. Samantyyppistä jaottelua on käyttänyt myös Turun kauppa- ja korkeakoulun mediaryhmä tehdessään luovan toimialan selvitystä keväällä 2007.

1.3 Maaseudun ja kaupungin välinen vuorovaikutus

Maaseudun ja kaupunkien välisellä vuorovaikutuksella on olennainen merkitys luovalle taloudelle. Monet luovan talouden yrittäjät ja toimijat työskentelevät jo nykyään sujuvasti sekä maaseudulla että kaupungissa. Toiminta voi olla myös globaalia maaseudulta käsin, jolloin edes kaupungin läheisyys ei ole enää välttämätöntä. Tämä on tosin toimialasidonnaista ja luovan talouden ja kulttuurin alojen kenttä on tässä suhteessa heterogeenen. Esimerkiksi ohjelmistopalveluyrittäjyys tarvitsee tuekseen useimmiten matkailukeskuksen tai suurehkon kaupungin.

Globaali vuorovaikutus on entistä helpompaa myös maaseudulta käsin, sillä tietoverkkojen kattavuus paranee. Vuonna 2008 liikenne- ja viestintäministeriö julkaisi selvityksen lähiajan laajakaistatarpeista maaseudulla. Sen mukaan käyttäjien luoma sisältö tulee kasvamaan merkittävästi. Esimerkiksi Suomessa, Islannissa, Norjassa ja Saksassa jopa 60 prosenttia 16–24 -vuotiaista osallistuu sisällön tuottamiseen lähettämällä viestejä keskustelupalstoille, jakamalla tiedostoja tai luomalla omia Internet-sivustoja.⁴

Juuri Internetin mahdollisuudet yhteisöllisyyden hyödyntämiseen voivat tarjota maaseudun luovan talouden yrittäjyydelle uutta liiketoimintapotentiaalia. Tämä edellyttää kuitenkin vielä nykyistä parempia tietoliikenneyhteyksiä. Monet luovan talouden ja kulttuurin aloista ovat sellaisia, joilla tarvitaan varsin suuria tietomääriä. Haantien ja Ojaniemen tekemän laajakaistaselvityksen mukaan tiedonsiirtonopeuden tarve riippuu tehtävän työn luonteesta. Esimerkiksi graafisella ja media-alalla työskentelevät joutuvat siirtämään suuria määriä tietoa verkon yli.⁵

Maaseudun ja kaupungin välinen vuorovaikutus on yhä merkittävää, sillä monilla toimialoilla yritysten asiakkaat ovat kaupungissa. Asuminen määrittelee usein yritystoiminnan sijoittumista. Osa ihmisistä haluaa asua maaseudulla ja perustaa myös yrityksensä sinne. Joissakin tapauksissa yrittäjä asuu maaseudulla, mutta yritys toimii läheisessä kaupungissa.

⁴ Haantie, Ojaniemi, 2008, 7.

⁵ Ibid., 17–18.

³ Kainulainen, 2005, s. 38–39.

Vuonna 2003 Jyväskylän yliopiston julkaisemassa tutkimusraportissa Esa Storhammar ja Seija Virkkala ovat tarkastelleet maaseutuyritysten innovaatioprosesseja kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen näkökulmasta. Tutkimuksessa mallinnettiin erilaisia innovaatiomalleja. Siinä tarkasteltiin kolmen toimialan ja kolmen alueen maaseutuyritysten innovaatioprosesseja maaseutu-kaupunkiulottuvuudella. Toimialoista olivat mukana puutuoteteollisuus, elektroniikkateollisuus ja ohjelmistotuotanto, joista viimeisellä on eniten yhtymäkohtia luovaan talouteen ja kulttuuriin. Tutkimuksen kohdealueina olivat Keski-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa ja Etelä-Suomi.

Tutkimuksen mukaan yritysten sijoittuminen maaseudulle perustui yrittäjien kotipaikkakuntaan. Maaseutuympäristö tarjosi mahdollisuuksia, joita muut ympäristöt eivät tarjonneet innovaatiotoiminnalle. Tutkittujen toimialojen yritykset pitivät maaseutusijaintia hyvänä työvoiman saatavuuden, edullisten tilojen ja yritystoiminnan yleisten edellytysten osalta. Myönteisinä piirteinä pidettiin rauhallisuutta ja hiljaisuutta innovaatioiden lähteinä. Haastateltujen mukaan onnistunut innovaatioprosessi edellyttää sekä rauhallista ympäristöä että vuorovaikutusta. Luovan talouden toiminnalle voi myös olla hyötyä rauhallisuudesta ja hiljaisuudesta, mutta yritykset tarvitsevat myös vuorovaikutusta ja verkostoitumista, mikä voidaan osin hoitaa toimivien tietoverkkojen kautta.

Ohjelmistoalan yritykset olivat tutkimuksen mukaan yleensä paikkakuntansa ainoita alan yrityksiä eikä paikallisella yhteistyöllä siten ollut innovaatiotoiminnan kannalta suurta merkitystä. Paikallisen vuorovaikutuksen vähäisyyttä ei toisaalta pidetty yritystoiminnan kynnyksysmyksenä. Ohjelmistotalalle ei tutkimuksen mukaan ollut selkeää maaseudulle kiinnittynyttä alueellista innovaatioverkostoa.

Alan innovaatiotoiminta on voimakkaampaa keskusalueilla.

Luova talouden ja kulttuurin toimialojen yritystoiminta on todennäköisesti osin rinnastettavissa ohjelmistotuotantoon, mutta aiheesta ei toistaiseksi ole tutkimustietoa. Olennaista luovan talouden yrityksille on yleensä verkostojen luominen. Niiden ei kuitenkaan tarvitse rajoittua yrityksen sijaintipaikkakunnalle, vaan verkosto voi olla laajempi. Tällöin kaupungin ja maaseudun välisen vuorovaikutuksen toiminta on olennaista. Maaseudulla toimivilla luovan talouden ja kulttuurialan yrityksillä on varsin hyvät mahdollisuudet verkostoitua myös muiden toimialojen kanssa. Verkostoitumista on tapahtunut hankkeiden kautta esimerkiksi matkailuyritysten kanssa. Tulevaisuudessa hyvinvointi- ja hoivayrittäjyyden kasvu voi olla merkittävä mahdollisuus myös luovalle taloudelle ja kulttuurin toimialoille.

Monille luovan talouden ja kulttuurialan yrityksille kaupungit tarjoavat suuren osan asiakkaista. Esimerkiksi viestintäalalla asiakkaista merkittävä osa voi sijaita kaupungeissa. Yrityksen sijaintipaikka ei kuitenkaan ole ehdottoman ratkaiseva, sillä esimerkiksi parantuneet tietoliikenneyhteydet mahdollistavat monien yritysten toimimisen maaseudulla.

Maaseutualueilla luovan talouden kehittämisessä myös muilla kuin alan yrityksillä tai kehittäjätahoilla voi olla merkitystä. Esimerkiksi yhdistykset ovat merkittävässä roolissa. Myös oppilaitoksilla voi olla oma kehittämis tehtävänsä. Leea Keto selvitti kevään 2007 aikana kansalaisopistoja alueensa kulttuuritoiminnan kehittäjänä. Rehtoreille suunnatussa kyselyssä ilmeni yhteys myös luovaan talouteen ja kulttuuriin, sillä rehtoreiden arvion mukaan kansalaisopistojen opettajista keskimäärin 3,1 opettajaa opistoa kohti toimii myös kulttuurialan yrittäjänä.

2 Luovan talouden ja kulttuurin kehittämisen ohjelmakaudella 2000–2006 ja toteutetut hankkeet

2.1 Yleistä ohjelmakaudesta 2000–2006

Maija Niskavirta kävi läpi ohjelmakaudella 2000–2006 maaseudun toimintaryhmien rahoittamat luovaan talouteen ja kulttuurin kehittämiseen liittyneet hankkeet. Hankkeiden tiedot on poimittu julkisella <http://www.lande2000.fi/> -Internet-sivustolla olevasta Hanke2000 -hankerekisteristä, mihin on koottu myös toimintaryhmien hankkeet. Hankelistausten kehittämishanketiedot on koottu maa- ja metsätalousministeriön Hanke 2000 -hankerekisteristä 30.6.2006 tilanteen mukaisesti. Hankelistauksissa ei ole mukana yritys- ja yritysryhmähankkeita eikä ryhmien hallintoraha- tai aktivointihankkeita, joten luovan talouden kannalta mukana on todennäköisesti vain pieni otos yrittäjyyden kehittämiseen tähdänneistä hankkeista. Hankkeiden tiedot löytyvät raportin liitteestä 1.

Hankelistauksissa mukana olevat hankkeet ovat luoneet lähinnä pohjaa yritystoiminnan syntymiselle. Mukana on tosin myös muutamia olemassa olevan yritystoiminnan kehittämiseen tähdänneitä hankkeita. On otettava huomioon, että toimintaryhmistä ainoastaan Leader-toimintaryhmät rahoittivat yrityshankkeita ohjelmakaudella 2000–2006. Jatkossa on mahdollisesti tarpeen tehdä vielä erillinen selvitys

varsinaisista luovan talouden yrittäjyyden kehittämiseen kohdistuneista hankkeista.

Hanketarkastelun tuloksiin tulee suhtautua alustavina ja suuntaa antavina, sillä tarkastelussa mukana olevat hankkeet ovat usein olleet eri toimialojen rajapinnoilta lähteviä, jolloin niiden tulkitseminen luovan talouden ja kulttuurin toimialojen näkökulmasta ei jokaisessa tapauksessa ole yksiselitteistä. Tarkasteluun on otettu mukaan hankkeita, jotka ovat toimineet yhteistyössä kulttuurin toimialojen kanssa. Kuitenkaan esimerkiksi puhtaita matkailun kehittämishankkeita ei ole mukana. Sen sijaan kulttuurimatkailun ja tapahtumatuotannon kehittämiseen liittyneet hankkeet ovat mukana. On haluttu tuoda esille erilaisten rajapintojen työskentelyä, sillä esimerkiksi monissa matkailun kehittämishankkeissa on tehty yhteistyötä kulttuuri-toimialan toimijoiden, niin yritysten kuin yhdistystenkin kanssa. Muutamat hankkeet ovat pyrkineet edistämään matkailua ja käsityöyrittäjyyttä. Luovan talouden kehittämiseksi maaseudun toimintaryhmien rahoittamissa hankkeissa näyttää olevan tyypillistä se, että ne ovat usein monialaisia. Tämä on loogista, sillä maaseudulla toimivia luovan talouden ja kulttuurin toimijoita ei aina ole suurta joukkoa, joten toiminta on ollut hyvä nivoa muiden asioiden, kuten matkailun kehittämiseen. Jotkut hankkeista ovat keskittyneet kolmannen sektorin toiminnan kehittämiseen. Ne

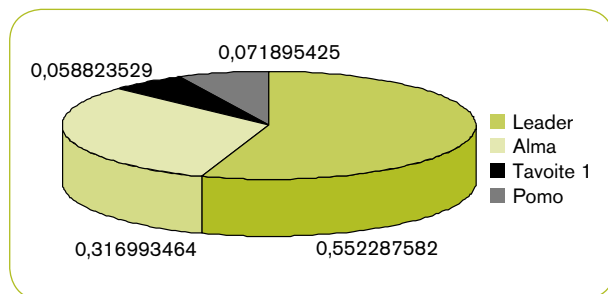
ovat kuitenkin saattaneet synnyttää hankkeen päättyessä kulttuurin toimialan yrityksen, kun on huomattu alueella oleva kysyntä.

Hankkeita toteutettiin vuosina 2000–2006 yhteensä 305 kappaletta. Niiden kokonaiskustannusarvot olivat yhteensä yli 13 miljoonaa euroa. Hankkeita rahoitettiin Itä- ja Pohjois-Suomen Tavoite 1-, Alma-, Leader+ ja Pomo+ -ohjelmien kautta. Näistä yritystoiminnan kehittämiseen tarjosi rahoitusta pääasiassa Leader+ -ohjelma. Toimintaryhmistä 25 toimi Leader+ -ohjelman rahoittajina.

Hankkeiden kappalemäärä on suuri, mutta kokonaiskustannusarvot olivat pieniä, kuten toimintaryhmien hankkeissa yleensä. Keskimääräinen hankkeen koko oli hieman yli 43 000 euroa. Leader+ -hankkeet olivat keskimäärin tämän suuruisia, Alma- ja Pomo+ -rahoitteiset hankkeet pienempiä, n. 35 000–39 000 euroa. Tavoite 1 -ohjelmasta rahoitetut hankkeet olivat suurimpia, lähes 95 000 euroa.

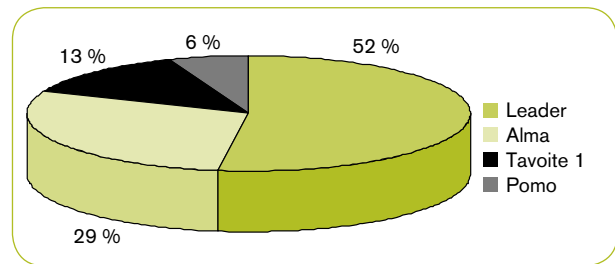
Hankkeita toteutettiin kappalemääräisesti eniten Leader+ -rahoituksella. Kaikista hankkeista 55 % oli Leader+ -hankkeita. Seuraavaksi eniten, 32 %, hankkeita toteutettiin ALMA-rahoituksella. Pomo+ - ja Tavoite 1 -ohjelman rahoitusta oli hankkeita kappalemääräisesti vähiten, alle 10 prosenttia.

Hankkeiden jakautuminen rahoitusohjelmittain kappalemäärän mukaan, N= 305 hanketta

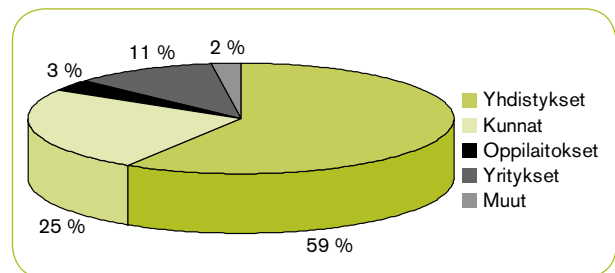
Kokonaiskustannusarvioiden mukaan tarkasteltuna tilanne ei muutu radikaalisti. Hankkeista 52 % toteutettiin Leader+ -rahoituksella, 29 % Alma-rahoituksella. Tavoite 1 -ohjelman hankkeiden osuus nousee suuremmaksi kuin kappalemääräisen tarkastelun kautta, koska hankkeiden kokonaiskustannusarvot olivat suurempia eli yhteensä 13 prosenttiin. Pomo+ -hankkeita oli kokonaisrahoituksen mukaan 6 % kaikista hankkeista.

Hankkeiden jakautuminen rahoitusohjelmittain budjetin mukaan, N= 13 210 944,26 euroa

Hankkeita toteuttivat kokonaiskustannusarvioiden mukaan tarkasteltuna eniten yhdistykset, sillä lähes 60 % hankkeista oli niiden toteuttamia. Yhdistysten suurta määrää selittää osin se, että valtaosa toimintaryhmistä pystyi rahoittamaan yritysten sijaan lähinnä kolmannen sektorin toimijoita. Neljännes hankkeista oli kuntien toteuttamia ja 11 % erilaisten yritysten. Tässä ryhmässä on mukana eniten kehittämissyhtiöitä. Varsinaisia luovan talouden tai kulttuurin toimialan yrityksiä oli vähän, mikä johtuu todennäköisesti osittain tietojen poimintaan käytetystä rekisteristä. Sekä oppilaitoksia että muita toteuttajia oli vain 3 %.

Luovan maaseudun hankkeet toteuttajan ja kokonaiskustannusarvion mukaan, N= 13210944, 26 euroa.

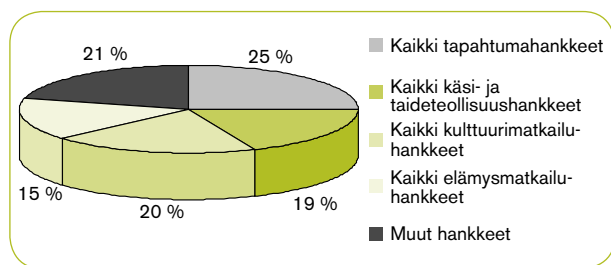

Toimintaryhmien rahoittamat hankkeet eroavat esimerkiksi rakennerahasto-ohjelmien hankkeista siinä, että ne olivat yleensä huomattavasti pienempiä. Hankkeiden kokonaiskustannusarvot vaihtelivat muutamasta tuhannesta eurosta hieman yli 100 000 euroon. Kokonaiskustannusarvioita tarkasteltaessa on otettava huomioon, että hankkeen varsinainen todelliset kokonaiskustannukset ovat saattaneet jäädä huomattavasti pienemmiksi kuin rekisterissä ilmoitetut summat. Hankkeiden valmistelu ja toteutus oli usein lähellä ruohonjuuritason toimintaa ja mahdollisesti myös pienten luovan talouden ja kulttuurialo-

jen mikroyritysten ja yhdistysten osallistumisen ja hankehallinnoinnin.

Hankkeet kohdistuivat varsin perinteisille osa-alueille. Enimmäkseen ne liittyivät kulttuurimatkailun, tapahtumien sekä käsi- ja taideteollisuuden kehittämiseen. Kulttuuri- ja elämysmatkailuun sekä tapahtumiin liittyneitä hankkeita oli yhteensä 60 %. Käsi- ja taideteollisuuden osuus oli 19 %. Muut hankkeet olivat esimerkiksi av-alaan tai viestintään liittyneitä hankkeita. Uusien, esimerkiksi pelialan, animaatioiden tai erilaisten palveluinnovaatioiden kehittämiseen tähdänneitä hankkeita oli varsin vähän. Jatkossa olisi tärkeää, että toimintaryhmien alueella rahoitetaisiin entistä enemmän myös muita kuin perinteisiä luovan talouden ja kulttuurin alojen hankkeita.

Kaikki haetut luovan maaseudun hankkeet teemoittain jaoteltuna kokonaiskustannusarvion mukaan, N= 13210944, 26 euroa

Harvat hankkeista olivat keskittyneet liiketoiminnan kehittämiseen. Monissa hankkeissa luotiin kuitenkin toimijoiden perusverkostoa, mikä on toisaalta yksi ensimmäisiä luovan talouden kehittämisen tehtäviä.

2.2 Esimerkkejä toimintaryhmien rahoittamista hankkeista

Seuraavassa on esitelty muutamia esimerkkejä maaseudun toimintaryhmien rahoittamista hankkeista, jotka ovat liittyneet luovan talouden ja kulttuurin kehittämiseen. Hankkeet eivät kerro koko kuvaa toteutetusta kehittämistoiminnasta, mutta toimivat esimerkkeinä siitä, millaista työtä tähän mennessä on tehty. Mukaan on pyritty poimimaan esimerkkejä, jotka ovat saaneet aikaan luovan talouden kehittämisprosesseja, luoneet omalla alueellaan uudenlaista toimintaa tai edistäneet alan yrittäjyyttä. Hankkeiden toteutukseen on vaikuttanut toimintaryhmien

eri ohjelmat, sillä Leader + -toimintaryhmät ovat voineet rahoittaa yrityshankkeita, mutta muut toimintaryhmät eivät ole voineet kohdentaa rahoitusta suoraan yrityksille, vaan tuen saaja on ollut esimerkiksi yhdistys.

KULTTUTOR-esiselvityshanke

Rahoittaja: Maaseudun kehittämissyhdystys Ravakka ry

Hankkeen keskeisenä ideana oli kulttuuriyrittäjyyden palvelutuotannon tarpeiden ja toimintaympäristön kartoitus sekä yhteistyövaihtoehtojen mallintaminen. Kohderyhminä olivat vapaa-ajan palveluja tuottavat tahot; yksityiset ihmiset, järjestöt, yritykset, kunnat. Kolmen ajan rannikon alueella⁶ sekä Uudenkaupungin seudun yritykset ja niiden henkilöstö. Hanke yhdisti matkailun, ohjelmapalveluiden ja kulttuurialan yrityksiä ja muita toimijoita.

Tavoitteena oli selvittää vapaa-ajan palveluja ja oheispalveluja tuottavien tahojen tarjontaa, yhteistyöhalukkuutta sekä koulutustarpeita. Hankkeessa selvitettiin alueen muiden alojen yritysten tarpeita vapaa-ajan palveluille ja mallinnettiin vaihtoehtoja palvelutuotantoprosesseiksi sekä arvioitiin mallivaihtoehtojen vahvuuksia ja kehitystarpeita. Hankkeesta saatavia hyötyjä olivat kulttuuripalvelujen tarjonnan ja tarpeiden kartoitus, verkostoitumisen lisääntyminen, synergiaetujen hyödyntäminen verkoston kautta ja hyvinvointiin tähtäävän palvelutuotannon kehittäminen ja monipuolistaminen.

Hankkeen aikana tehtiin haastatteluita ja luotiin malli verkostoitumisen edistämiseksi yrittäjien kesken. Hankkeessa oli mukana varsin paljon matkailualan ja ohjelmapalvelualan yrityksiä, mutta yhteistyötä tehtiin myös kulttuurialan toimijoiden kanssa. Hanke toteutettiin vuonna 2004 ja se tuotti jatkohankkeita, joiden kautta alan kehittämistä on jatkettu. On muun muassa toteutettu Virkistysverkosto-hanke, jossa testattiin alan koordinoitua. Parhaillaan on menossa eri hankkeisiin osallistuneiden yritysten ja toimijoiden myyntiorganisaation luominen. Kulttutor-hankkeen jälkeen syntyi yksi uusi yritys, joka tuottaa muun muassa kulttuurisisältöisiä

⁶ Kolmen ajan rannikko on Ravakka Ry:n toiminta-alue.

ohjelmopalveluita. Toimintaryhmän rahoittama hanke toimi tässä tapauksessa alkusysäyksenä luovan talouden yritystoiminnan kehittämiseksi.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli 24 000 euroa.

Lisätietoja: Uudenkaupungin teatterin kannatusyhdistys, 02-84515440 ja Sonja Stenman, sonja.stenman@mieliteko.fi.

Tareshop

Rahoittaja: Pyhäjärvisuuden kehittämissuuhdistys ry

Hankkeen tavoitteena oli, että Taiteilijaseura Taire ry perustaa Kauttuan Ruukinpuistoon Kyöpelinä tunnettuun rakennukseen taide- ja taidekäsityötilan eli Tareshopin, jossa on toimivat työtilat, taidekäsityömyymälä, sekä taidegalleria. Lisäksi tilassa pidetään pientä kahvilaa, sekä matkailun infopistettä. Taiteilijaseura Taire ry:n jäsenistä osa toimii muun muassa käsi- ja taideteollisuusalan yrittäjinä.

Hankkeessa remontoitiin tilat, ja valmistuttuaan Tareshop on tarjonnut taidekäsityötä ja taidetta, sekä toiminut kahvilana. Infopisteessä on saatavilla matkailuesitteitä, sekä muuta matkailuneuvontaa ja opastusta. Rakennuksen ympäristö siistittiin ja sen eteen pystytettiin opasteet. Asiakkaille tarjotaan myös mahdollisuus päästä vierailemaan taiteilijoiden työpajoissa.

Hanke oli kokonaiskustannusarvioltaan pieni, vain hieman alle 6 000 euroa, mutta vaikutti Taiteilijaseura Taire ry:n jäsenten toimintaedellytyksiin. Pyhäjärvisuuden kehittämissuuhdistys on rahoittanut myös toista Taire ry:n toteuttamaa hanketta, joka liittyi muun muassa kansainvälistymiseen. Sen tavoitteena oli Tareshopin kehittäminen entistä vetovoimaisemmaksi matkailukohteeksi. Tämän hankkeen kokonaiskustannusarvio oli hieman yli 8 000 euroa.

Lisätietoja: Taiteilijaseura Taire ry, taire@taire.fi, www.taire.fi.

Nuutajärven lasin osaamiskeskus **Rahoittaja: Pirkan Helmi ry**

Nuutajärvellä heräsi alkuvuodesta 2003 Lasikomppanian toimijoiden kesken keskustelua yhteisistä työtiloista lasinvalmistajille. Tasokkaaseen lasiyyttiin ei monellakaan ollut mahdollisuutta yksinään korkeiden kustannusten vuoksi.

Lasikomppania on vuonna 2003 perustettu yhdistys, johon kuuluu 12 lasialan ammattilaista. Lasikomppania suunnitteli ja rakensi Pirkan Helmi ry:n rahoittamassa hankkeessa kevään ja kesän 2004 aikana työtilat Nuutajärvelle. Työtiloista tehtiin korkeatasoiset niin, että siellä on mahdollista työskennellä monipuolisesti, ja pystytään tuottamaan laadukasta lasia. Tiloja voivat käyttää yksityiset henkilöt, yhteisöt ja oppilaitokset. Suurin käyttäjäryhmä muodostuu kuitenkin Lasikomppanian jäsenistä. Tiloissa voidaan järjestää myös kursseja.

Hankkeen jälkeen yhdistykseen on liittynyt lisää jäseniä ja heitä on tällä hetkellä yhteensä 16. Hanke edisti yritystoimintaa, esimerkiksi osa alan opiskelejoista toimii osa-aikaisina yrittäjinä. Osaamiskeskusten kustannukset ovat kuitenkin suuret, joten sen ylläpitäminen on myös haasteellista. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli yli 80 000 euroa.

Nuutajärven lasin alueen kehittämiseen on liittynyt myös muita hankkeita, sillä Pirkan Helmi ry on rahoittanut myös Nuutajärven kehittämishanketta, joka keskittyi muun muassa alueen ympäristön hoito- ja kehittämistoimenpiteiden suunnitteluun. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli 33 600 euroa. Lisäksi alueella on toteutettu Nuutajärven lasikylän miljööön kohentamista on kehitetty lisäksi hankkeella, jonka tavoitteena oli parantaa muun muassa alueen tehtaanmyymälän, ruokaravintolan ja muiden yritysten kannattavuutta. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli 50 000 euroa.

Lisätietoja: Lasikomppania/Nuutajärven lasitaitajat ry, info@lasikomppania.fi, www.lasikomppania.fi.

**Kulttuuriohjelma Länsi-Uudellemaalle
(Kulturprogram för Västnyland)
Rahoittaja: Pomoväst rf**

Hankkeen tavoitteena oli laatia kulttuuriohjelma Länsi-Uudellemaalle. Tavoitteena oli lisätä kulttuurialan yritystoimintaa ja yhteistyötä. Ohjelman laatiminen jakautui kartoitus- ja kehittämisosaan. Kehittämisosalla tavoiteltiin mahdollisimman konkreettista lopputulosta. Hankkeen pitkän aikavälin tavoitteena oli lisätä alueen vetovoimaa ja viihtyvyyttä. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli reilut 80 000 euroa.

Tavoitteena ollut kulttuuriohjelman laatiminen onnistui ja hankkeen aikana tehtiin kartoitus yrittäjistä. Yrittäjien tietojen saaminen koettiin haasteelliseksi, mutta Tilastokeskuksen luokitusten mukaan laskettuna alueella oli vuoden 2003 tietojen perusteella noin 550 työpaikkaa, mikä tarkoittaa noin 1,8 % työvoimasta. Luku ei kartoituksen tekijän mukaan todennäköisesti vastaa toimijoiden todellista määrää, sillä alueella sijaitsee muun muassa Fiskars, jossa toimii alan yrityksiä ja muita toimijoita.

Pääkaupunkiseudun läheisyyden vuoksi alueelle on tyypillistä se, että alueella asuu paljon luovan toimialan toimijoita, mutta esimerkiksi heidän yrityksensä saattaa sijaita pääkaupunkiseudulla. Osa tekee alueella etätöitä.

Kulttuuriohjelman toimenpideoiosissa on esitetty toimenpiteitä ”Työtä kulttuurista” –otsikon alla, jonka tavoitteena on kehittää kulttuuriyrittäjyyttä. Pyrkimyksenä on ollut mm. perustaa virtuaalinen resurssikeskus alan kehittämiseksi. Toimintaryhmän tavoitteena on jatkossa esimerkiksi tukea yritysten investointeja ja markkinointia.

Lisätietoja: info@pomovast.fi.

**Viestintäverkosto
Rahoittaja: Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry**

Viestintäverkosto -hankkeessa viisi nuorta viestintäalan naisyrittäjää verkostoituivat ja tuottivat viestintäalan kokonaisratkaisuja alueen yrityksille ja muille toimijoille. Hankkeeseen osallistuvat yrittäjät olivat Pohjois-Satakunnasta. Osalla heistä on toimitila

myös Porissa. Hankkeen keskeinen ajatus oli, että yrittäjien osaamisalueet täydensivät toisiaan siten, että verkosto pystyi myymään asiakkaalle kokonaispalvelua yhdestä puhelinnumerosta. Toimivan yhteistyömallin luominen oli yksi hankkeen toimenpiteistä ja tavoitteista.

Lisäksi hankkeen aikana kartoitettiin alueen yritysten ja yhteisöjen markkinointi- ja viestintäpalveluiden tarvetta ja luotiin näitä tarpeita vastaavia tuotteita. Hankkeen ajatuksena oli myös kehittää koulutuksellisin keinoin yritysten ja yhteisöjen viestintäosaamista. Yhtenä toimenpiteenä hankkeessa tehtiin verkoston erikoisosaamisen markkinointitutkimus kasvukeskuksissa ja hyödynnettiin jo olemassa olevia tietoja. Hankkeen toimenpiteet painottuivat vuodelle 2007.

Hankkeessa luotiin toimiva yhteistyö yrittäjien välille, tehtiin tuotteistusta ja yhtenäistettiin tietoliikennetoimintoja, mihin voitiin käyttää hankkeen ansiosta ulkopuolisia palveluita. Koska yrittäjien omien yritysten nimet eivät ole olleet vahvasti tunnettuja, hankkeessa luotiin yhteinen markkinointinimi Kumppania ja laadittiin yhteiset Internet-sivut. Vuoden 2007 aikana toteutettiin lisäksi markkinointia ja liiketoiminnan kehittämistä. Hankkeen aikana yrittäjien liikevaihto kasvoi.

Viestintäverkoston asiakkaista merkittävä osa on kaupungeissa ja osa myös lähikaupunkien ulkopuolella. Esimerkiksi yhden yrittäjän asiakkaista noin puolet on pääkaupunkiseudulla. Vaikka yritykset sijaitsevat n. 250 kilometrin päässä Helsingistä, toimivat asiakassuhteet hyvin.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 41 000 euroa ja hanke jatkui vuoden 2007 loppuun saakka.

Lisätietoja: Susanna Kallama, susanna.kallama@kumppania.fi, www.kumppania.fi.

**Noon knit
Rahoittaja: Kehittämisyhdistys Sepra ry**

Hankkeen tavoitteena oli kehittää Haminaan valtakunnallinen neulealan teknologiakeskus, joka tarjoaa palveluja sekä koulutusta neulealan yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville. Hankkeen tavoitteena oli lisäksi oppia hallitsemaan teollinen tuotantoprosessi, ohjel-

mointi, kaavoitus, tuotanto, kokoonpano sekä osaminen ja markkinointi.

Hanke toteutui hyvin, sillä sen aikana perustettiin yritys, joka kokoaa yhteen n. 10 yrittäjän alihankintaverkoston neulealalla. Osa alihankintaverkoston toimijoista perusti hankkeen aikana oman toiminnan, joten hanke edisti yrittäjyyden syntymistä. Hanketta edelsi projekti, jonka aikana oli saatu luotua alan kehittämisverkosto, mikä edesauttoi alihankintaverkoston perustamista.

Hanke edesauttoi muuta alan kehittämiseen tähdännyttä toimintaa. Haminaan hankittiin teollinen neulomakone Etelä-Suomen lääninhallituksen rahoit-

tuksella, mikä edesauttoi teollisia tuotantomenetelmiä hyödyntävän yritystoiminnan syntymistä seudulle ja paransi jo toimivien yritysten kannattavuutta. Alueen yrittäjät pystyvät käyttämään uusinta teknologiaa, joten heidän liiketoimintamahdollisuutensa paranivat. Lisäksi Haminan kaupunki osallistui alan kehittämiseen rahoittamalla Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston tilojen kunnostusta.

Toimintaryhmän rahoittama hanke alkoi keväällä 2005 ja päättyi vuoden 2006 lopussa. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli hieman yli 80 000 euroa.

Lisätietoja: toimisto@seprat.net.

3 Luovan talouden ja kulttuurin toimialojen yrittäjyyden kehittämisen nykytila maaseudulla

Luovan talouden ja kulttuurin toimialojen yrittäjyyden nykytilaa selvitettiin tässä työssä vuonna 2007 kyselyllä, joka suunnattiin maaseudun toimintaryhmien toiminnanjohtajille ja TE-keskusten maaseutuostosten kehittämisspääliköille. Lisäksi nykytilaa kartoitettiin eri toimijoiden haastatteluilla, erilaisiin ohjelmiin ja aiempiin selvityksiin sekä tutkimuksiin tutustumalla. Kysely lähetettiin 55 toimintaryhmän toiminnanjohtajalle ja 15 TE-keskuksen maaseutuostosten kehittämisspääliköille. Kyselyyn vastasi yhteensä 35 henkilöä.

Yleisesti ottaen luovan talouden ja kulttuurin toimialojen yrittäjyyden kehittäminen oli varsin alkuvaiheessa maaseutualueilla. Alaa oli kehitetty edellisellä ohjelmakaudella lähinnä käsi- ja taideteollisuuden, kulttuurimatkailun ja tapahtumatuotannon kautta, mikä tuli ilmi myös toteutettujen hankkeiden kautta.

3.1 Mitä on maaseutu?

Maaseutukuntien osuus on Suomen pinta-alasta yli 90 %. Alueella asuu noin 40 % väestöstä ja työpaikoista siellä sijaitsee 32 %. Maaseudun väestömäärä on monilla alueilla tilastojen osoittamaa suurempi, sillä monet vapaa-ajan asukkaat ja muut osa-aikaiset asukkaat viettävät siellä paljon aikaansa ja saattavat tehdä siellä myös osan työstään. Perinteisen maa-

taloustuotannon on nähty pysyvän elinvoimaisena pisimpään Etelä- ja Länsi-Suomessa. Perinteisen maatalouden väheneminen ei ole viime vuosina ollut niin radikaalia kuin aiemmin on ennustettu.

Osa maatiloista pysyy edelleen maataloustuotannossa, mutta monialaistuminen on yksi trendi. Suuri osa maaseudun pienyrityksistä on maatalan pitäjän sivu- tai rinnakkaistoimintaa. Maatiloista yli kolmannes on monialatiloja, joilla harjoitetaan myös muuta yritystoimintaa⁷

Yritysten sijainnilla ei nykyään ole enää yhtä suurta merkitystä kuin vielä muutamia vuosikymmeniä sitten. Esimerkiksi parantuneet liikenne- ja tietoliikenneyhteydet tarjoavat mahdollisuuden myös luovan talouden yrittäjille toimia maaseudulta käsin. Tosin maaseudulla on vielä myös alueita, joilla esimerkiksi laajakaista ei mahdollista suurten tiedostojen lähettämistä ja vastaanottamista. Luovan talouden yrittäjyyden kehittäminen voi tarjota yhden mahdollisuuden maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi, kun perinteinen maataloustuotanto vähenee.

Maaseutu jaetaan Suomessa kolmeen tyyppiin; kaupunkien läheiseen maaseutuun, ydinmaaseutuun ja harvaan asuttuun maaseutuun. Uusin päivitys tyypittelystä on vuodelta 2006, jolloin kaupunkien

7

Haantie, Ojaniemi, 2008, 14.

läheisen maaseudun ja harvaan asutun maaseudun osuudet kasvoivat ydinmaaseudun kustannuksella.

Kaupunkien läheisellä maaseudulla on parhaat kehittämisedellytykset, koska näiltä alueilta on mahdollisuus käydä työssä lähikaupungissa. Maatalous- ja muilla yrittäjillä on monipuoliset lähimarkkinat ja monet kunnista saavat muuttovoittoa.

Ydinmaaseutu on vahvaa alkutuotantoaluetta, mutta siellä on myös teollisuuden toimialakeskittymiä. Ydinmaaseudulla on erikoistuneen alkutuotannon keskittymiä, kuten lasinalusviljelyä ja sikataloutta. Ydinmaaseudun lähellä on useita keskisuuria keskuksia. Pääosa ydinmaaseudusta sijaitsee Etelä- ja Länsi-Suomessa.

Harvaan asutun maaseudun uhkana on nuorten pois muutto ja palveluiden kaikkoominen. Maatalous heikkenee, eivätkä uudet työpaikat riitä korvaamaan perinteisten työpaikkojen poistumaa. Uhkana on myös vanhusväestön määrän lisääntyminen ja kuntien talouden heikkeneminen. Toisaalta vapaaajan asuminen voi olla mahdollisuus harvaan asutulle maaseudulle. Suurin osa harvaan asutusta maaseudusta sijaitsee Itä- ja Pohjois-Suomesta.

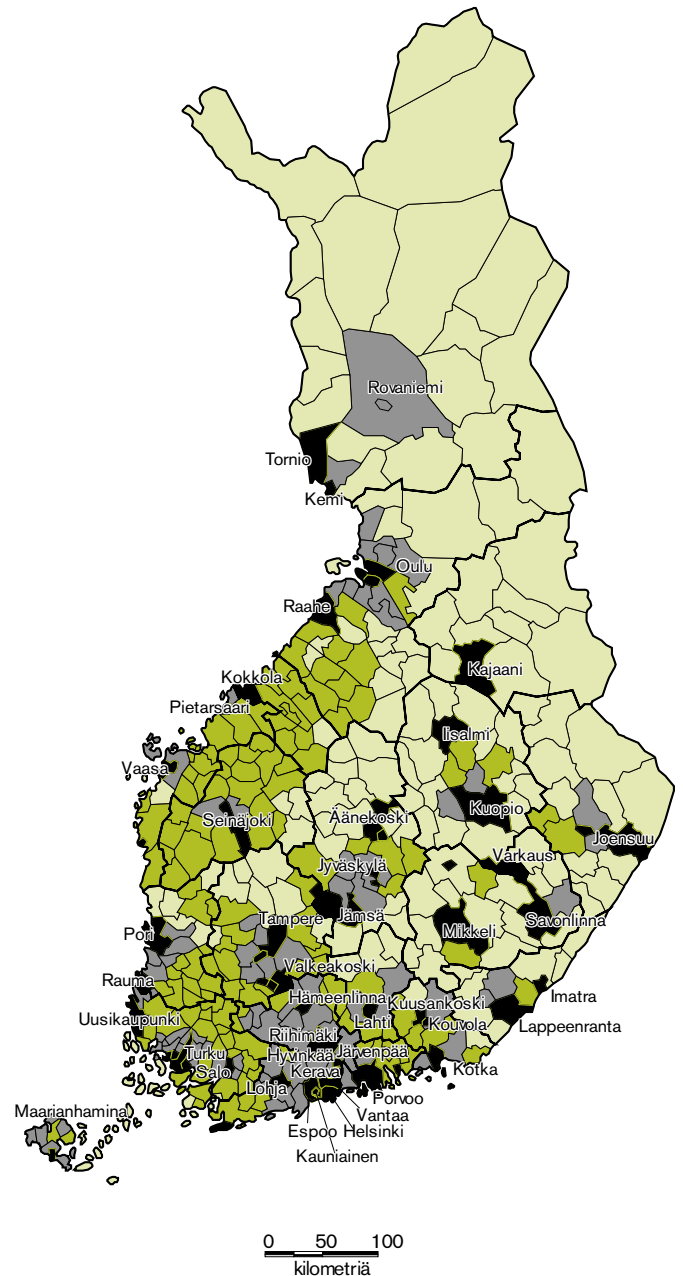
3.2 Alueiden vahvuudet luovan talouden kehittämisessä

Kyselyssä selvitettiin alueiden vahvuuksia luovan talouden kehittämisessä. Vahvuuksia kysyttiin kehittämisteemojen osalta sen mukaan miten ne on määritelty Luovien alojen yrittäjyyden kehittämissstrategiassa. Mukaan otettiin myös kulttuurimatkailuyrittäjyys ja hyvinvointipalveluihin liittyvä yrittäjyys. Lisäksi kysyttiin myös vapaamuotoista määrittelyä siitä, mitä muuta ala voi vastajien mukaan sisältää.

Tärkeimmäksi vahvuudeksi vastajat kokivat käsi- ja taideteollisuuden. Myös tanssi ja teatteri, liikunta- ja elämyspalvelut, kulttuurimatkailuyrittäjyys, musiikki ja ohjelmalvelut sekä kuvataide ja taidegalleriat koettiin vahvuuksiksi. Vahvuudet näyttäisivät tämän perusteella kohdistuvan varsin perinteisiin osa-alueisiin, sillä esimerkiksi peliala tai animaatio-tuotanto eivät olleet kovin monien vastajien mielestä vahvuuksien joukossa. Vastaukset heijastavat todennäköisesti varsin hyvin todellisuutta, mutta kertovat myös mahdollisesti siitä, että vastajat eivät vielä osaa

Maaseututyypit 2006

	Kaupunki	(58)
	Kaupunkien läh. maaseutu	(89)
	Ydinmaaseutu	(142)
	Harvaan asuttu maaseutu	(143)
	Kuntaraja	
	Maakuntaraja	

Kajaanin yliopistokeskus, Oulun yliopisto
Suomen Aluetutkimus FAR 3.4.2006

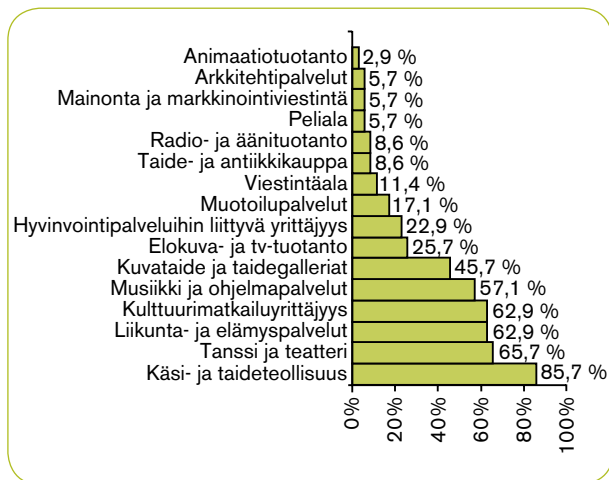
tunnistaa uudempia luovan talouden ja kulttuuritoimialojen osa-alueita. Onkin vielä tärkeää selvittää eri alojen yritysten sijainti ja määrät alueittain.

Muissa vastauksissa nousivat esille myös rajapinnat teknologiaan. Luovan alan yrittäjyys nähtiin myös laajasti, jolloin se

”kattaa kaiken sellaisen yrittäjyyden, jossa liikeideat eivät pohjaudu toisten luomiin valmiisiin toimintakonsepteihin. Tällä tulkinnalla luova ala voi olla ns. ”normaalin alan” sisälläkin.”

Luovan alan nähtiin myös tukevan ja täydentävän ns. normaalia ”raskasta” yritystoimintaa ja tämän roolin nähtiin korostuvan tulevaisuudessa. Luovan alan nähtiin myös toimivan yhteistyössä sekä matkailun että palveluiden tuottamisen kanssa.

Eri alojen vahvuudet alueilla
Kaikki vastaajat, N=35

3.4 Tarpeet luovan yrittäjyyden kehittämisessä

Luovan talouden ja kulttuurin toimialojen yrittäjyyden kehittämisessä nousi esille erityisesti liiketoimintaosaamisen kehittäminen. Siitä oli kiinnostunut n. 40 % vastaajista. Myös tuotekehitystoimintaan toivotaan apua. Riskirahoituksen ja luovan talouden asiantuntijuuden lisääminen kiinnosti jonkin verran. Sen sijaan kansainvälistymiselle ei koettu olevan tarvetta.

Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että tarpeita kysyttiin kehittäjätahoilta, ei yrittäjiltä itseltään.

Toisaalta TE-keskusten maaseutuosastojen kehittämispäälliköillä ja etenkin toimintaryhmien toiminnanjohtajilla on kohtalaisen hyvä kuva ruohonjuuritason kehittämistoiminnasta. Vastaukset noudattelivat varsin hyvin valtakunnallisia näkemyksiä.

3.5 Jalostamo-toiminnan ja SILE-projektin tunnettuus

Luovaa taloutta ja alan yrittäjyyttä on kehitetty erilaisten hankkeiden kautta. Näistä yksi oli kauppa- ja teollisuusministeriön ESR-rahoitteinen SILE-projekti vuosille 2004–2008. Sen tarkoituksena oli kehittää muun muassa luovan alan yritysten liiketoimintaosaamista. SILE-hankkeen yhteydessä kehitettiin Jalostamo-neuvonta, joka tarjoaa valtakunnallisesti yrityksille Jalostamo-palvelua, subventoitua Jalostamo-neuvontaa sekä konsultointia, joka on räätälöity yrityksen liiketoiminnan tai tuotekehityksen tarpeisiin. Jalostamo-palveluiden tarjoajina toimivat muun muassa Diges ry, Music Export Finland (Musex), Neogames ja Jykes⁸. SILE-hanke keräsi kilpailutetun konsulttiverkoston yritysten tarpeisiin. Nykyään Jalostamo-palvelua koordinoidaan PKT-säätiöstä ja luovien alojen konsultteja kerätään ja sertifioidaan LUOTU-konsulteiksi ja vuoden 2009 kuluessa heidät liitetään Yritys-Suomi -järjestelmässä toimivaan konsulttirekisteriin, asiantuntijahaku.fi-palveluun.

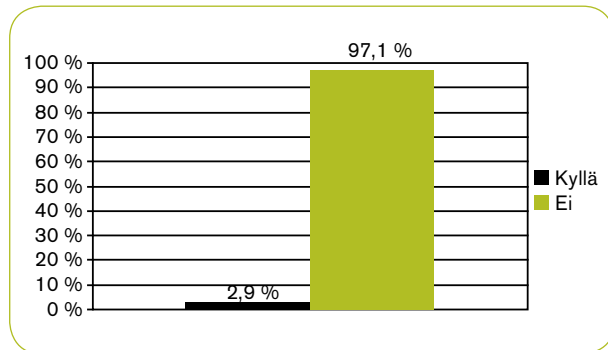
Jalostamo-toiminta tai SILE-projekti ei ollut vastaajille tuttua, sillä siihen oli tutustunut vain 2,9 % vastaajista. Tämä ei ollut yllätys, sillä projektin toimintaa ei suunnattu erityisesti maaseutualueille, vaan projekti oli vuoteen 2007 mennessä toiminut enimmäkseen pääkaupunkiseudulla, kasvukeskuksissa ja suurehkoissa kaupungeissa.

Jalostamo-toiminnan hyödyntäminen kiinnosti toimintaryhmien ja TE-keskusten maaseutuosastojen. Eniten kiinnostusta oli lisätietojen saamiseen ja tiedotustilaisuuden järjestämiseen omalla alueella.

⁸ Diges ry on vuonna 2003 perustettu luovan toimialan kehittämissyödistys. Jykes Oy on Jyväskylän seudun viiden kunnan omistama, vuonna 1996 perustettu elinkeinoyhtiö. Vuonna 2004 perustettu Music Export Finland Association ry edistää suomalaisen kevyen musiikin tunnettuutta ja käyttöä ulkomailla. Neogames on vuonna 2003 perustettu peliyriyten kehittämisorganisaatio.

Molemmista oli kiinnostunut n. 70 % vastaajista. Lisäksi Jalostamo-toiminnan tarjoaminen luovan alan yrityksille kiinnosti hieman yli 40 prosenttia vastaajista.

Jalostamo-toiminnan ja SILE-projektin tunnettuus
Kaikki vastaajat, n=34

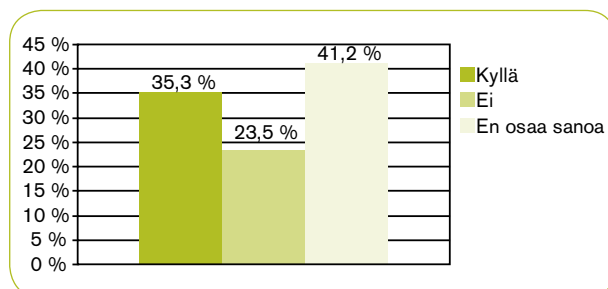

3.6 Verkostoituminen

Luovan toimialan kehittäminen edellyttää toimijoiden selvittämistä ja näiden välistä verkostoitumista. Tämän vuoksi kyselyssä selvitettiin myös alueiden verkostoitumisastetta. Vastaajista hieman yli kolmannes, 35,3 % kertoi alueellaan toimivan luovaan talouteen liittyvän verkoston. Yli 40 % ei osannut sanoa, oliko alueella alan verkostoa. Vastaajista 25 % vastasi, ettei alueella ollut alan verkostoa.

Kyselyn tulos ei kuvannut verkoston laatua tai toimivuutta. On todennäköistä, että toimivat verkostot eivät kata luovaa taloutta laajasti, vaan toimivat yhden tai muutaman alan välillä. Verkostoja on todennäköisesti tarpeen tarkastella vielä tarkemmin valtakunnallisen verkoston tiivistämisen yhteydessä.

Alueella toimii luovan toimialan kehittämiseen liittyvä verkosto
Kaikki vastaajat, n=34

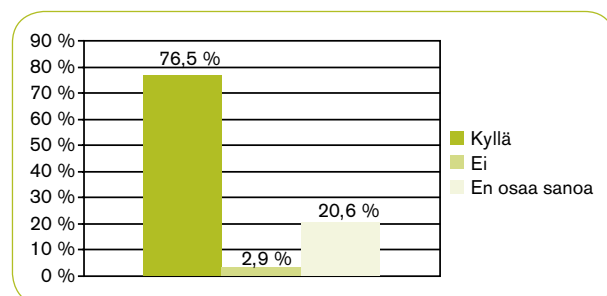

Tällä hetkellä luovan talouden kehittämiseen liittyen mukana ei juuri ole maaseudun toimijoita. Suomeen on muodostunut useampia alan kehittämisverkostoja. Näistä yksi on SILE-projektin ja Jalostamo-toiminnan ympärille muodostunut RYSÄ-tapahtuman aikaansaama verkosto ja toinen aluekeskusohjelman kulttuuriverkosto. Lisäksi vuodesta 2008 lähtien Luova Suomi -hanke on pyrkinyt verkottamaan luovan talouden osaamiseen liittyviä toimijoita. Näissä verkostoissa ei toistaiseksi ole juurikaan maaseudun kehittämistoimijoita.

Toimintaryhmien toiminnanjohtajat ja TE-keskusten kehittämisspäälliköt kokivat valtakunnalliseen verkostoon liittymisen tärkeänä, sillä yli 75 % piti sitä tarpeellisenä. Noin 20 % ei osannut sanoa, kielteisesti asiaan suhtautui vain vajaa 3 %.

Valtakunnalliseen verkostoon liittymisestä keskusteltiin muun muassa selvitystyön aikana tavattujen toimintaryhmien kanssa ja heillä oli osin erilaisia näkemyksiä siitä, miten valtakunnalliseen verkostoon on tarpeellista liittyä. Osa toiminnanjohtajista on mahdollisesti itse kiinnostunut olemaan jatkossa mukana verkostossa. Toiset ovat valmiita aktivoimaan alueen yrittäjiä tai muita kehittämistoimijoita mukaan. Esille nousi myös ajatus siitä, että mikäli alueella toimii esimerkiksi vahva maakunnallinen toimija ja verkosto, toimintaryhmät toivovat saavansa tietoa luovan talouden kehittämisestä tämän kautta. Jatkossa nämä kaikki kolme vaihtoehtoa on tarpeen pitää mahdollisina maaseudun luovan talouden yrittäjyyden kehittäjille.

Valtakunnalliseen verkostoon liittymisen
Kaikki vastaajat, n=34

3.7 Toimijat

Maaseudulla toimijakenttä on pitkälti yritystoiminnan kehittämisessä samantyyppinen kuin kaupungeissa, mutta on myös muutamia toimijoita, jotka voivat toimia kehittämistoiminnan mahdollistajina.

Seudulliset kehittämissyhtiöt ja yrityspalvelut

Yrittäjyyden neuvonta tapahtuu myös maaseudulla entistä tiiviimmin yhteistyössä seudullisten yrityspalveluiden ja kehittämissyhtiöiden kanssa. Seudulliset kehittämissyhtiöt ovat kuntien omistamia yhtiöitä, jotka hoitavat yritysneuvonnan ohella myös muita elinkeinopoliittisia tehtäviä.

Seudullisten yrityspalveluiden kehittämistyöhön on ilmoittautunut yli 65 seutua, joista seudullisten arviointien perusteella toiminnalle asetetut minimitavoitteet täyttyvät yli 45 seudulla. Seudulliset yrityspalvelut on yhteinen nimike yritysneuvontaa toteuttavien tahojen yhteistyön seudulliselle organisoinnille ja se perustuu kansalliseen yritysasiakkaiden palvelumalliin, ns. Yritys-Suomi -palvelumalliin.

Tavoitteena on ollut koota yrityspalveluja seudullisesti yhteen, poistaa palvelutarjonnan päällekkäisyyksiä selkeyttämällä eri toimijoiden roolia palveluprosessissa ja samalla luoda edellytykset erikoistumisen kautta yritysneuvojen osaamisen syventämiselle. Keskeiset yhteistyökumppaneja toiminnan kehittämisessä ovat olleet kuntien seudulliset kehittämissuunnitelmat, TE-keskukset, työvoimatoimistot, uusyrityskeskukset, Finnvera, ProAgria ja oppilaitokset.

Maaseudulla toimivien yritysten neuvonta organisoituu jo tällä hetkellä useimmiten seudullisten yrityspalveluiden kautta. Kun kyseessä on maatilasidonnainen yritys ja toimintasuuntaa halutaan muuttaa, on ensikontakti tällöin useimmiten ProAgrian yritysneuvoja. Osa ProAgrian nevojista toimii seudullisissa yrityspalvelupisteissä. Ne yritykset, joilla ei ole maatilakykentää saavat neuvontaa joko perustamisvaiheessa uusyrityskeskuksista tai myöhemmin kehittämissyhtiöiden yritysneuvoilta tai kasvuyrityspalveluilta (TE-keskus, Finnvera, Finpro, Tekes).

Lisätietoja: www.yrityssuomi.fi

Maaseudun toimintaryhmät

Suomessa paikallinen toimintaryhmä on rekisteröity yhdistys, joka kannustaa maaseudun asukkaita kehittämään omaa kotiseutuaan, lisäämään sen viihtyisyyttä sekä synnyttämään uusia työpaikkoja ja yrityksiä. Toimintaryhmien jäseniksi voivat liittyä kaikki maaseudun kehittämisestä kiinnostuneet ihmiset, yhdistykset ja yhteisöt. Jäseniä voivat olla myös kunnat ja yhtiöt. Toimintaryhmät kehittävät oman alueensa maaseutua laatimalla kehittämissuunnitelman, joka toteutetaan rahoittamalla sen mukaisia kehittämis- ja yrityshankkeita. Lisäksi toimintaryhmä kouluttaa, tiedottaa, aktivoi ja auttaa avustuksen hakijoita ja hankkeiden toteuttajia hankkeiden valmistelussa, toteuttamisessa ja asioinnissa viranomaisten kanssa. Käytännön toiminnasta vastaa yhdistyksen hallitus ja yhdistyksen palveluksessa oleva henkilökunta.

Ohjelmakaudella 2000–2006 oli eri tyyppisiä toimintaryhmiä johtuen niiden rahoituksesta. Toimintaryhmät saivat rahoitusta Itä- ja Pohjois-Suomen Tavoite 1-, ALMA-, LEADER+, ja POMO+ -ohjelmien kautta. Toimintaryhmät tunnettiin siten esimerkiksi Leader+ tai Alma-toimintaryhminä.

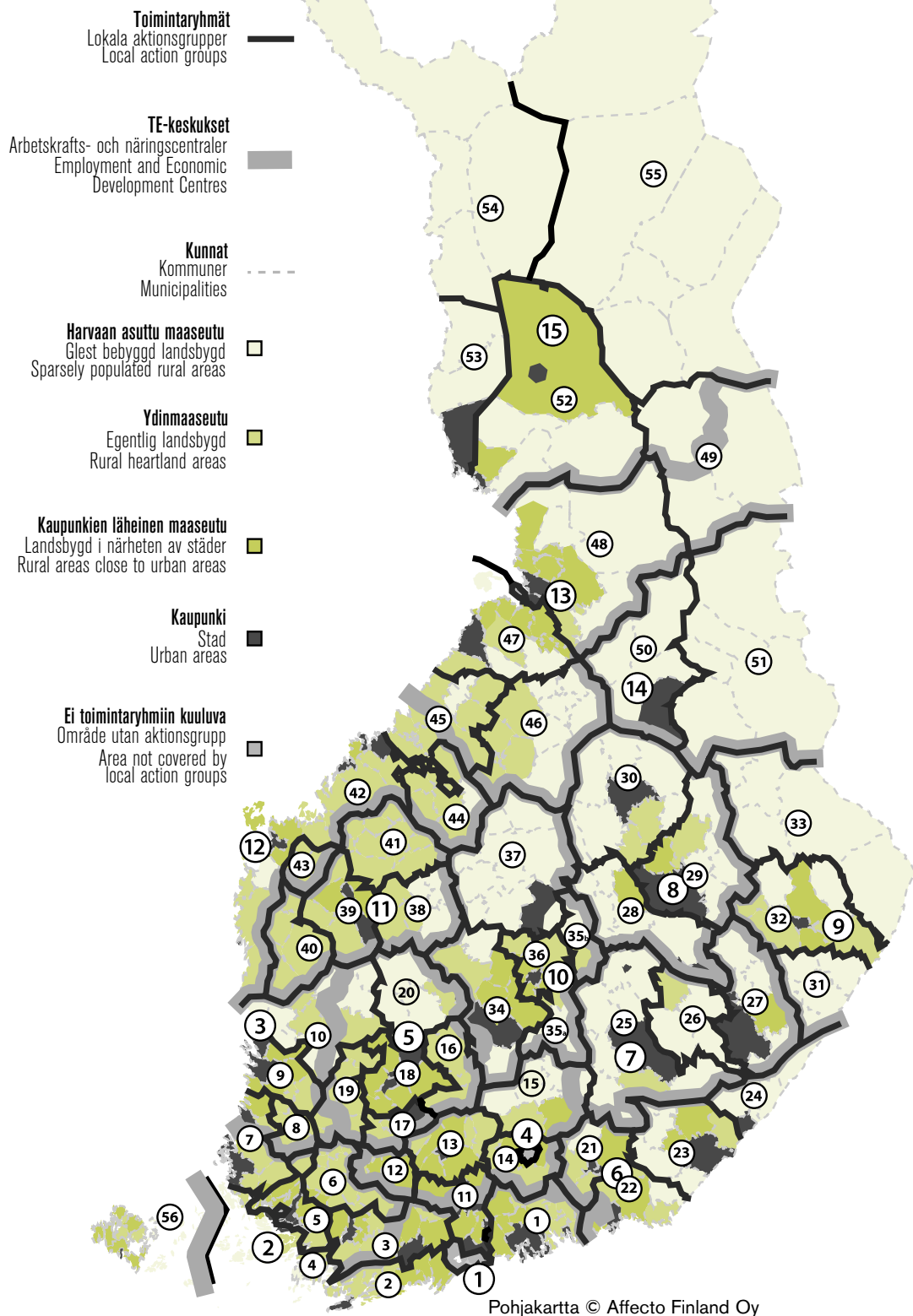
Toimintaryhmiä on ohjelmakaudella 2007–2013 yhteensä 55 kappaletta ja kaikki voivat rahoittaa yritystoimintaa. Ryhmät saavat rahoitusta toiminnalleen Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman kautta.

Maaseudun toimintaryhmien rooli luovan talouden kehittäjänä voi jatkossa olla tärkeä, sillä toimintaryhmät suuntaavat rahoitusta yhä enemmän yritystoimintaan. Niiden rooli ei ole pelkästään rahoittajana toimiminen, vaan ne voivat myös aktivoida alueen luovan talouden yrittäjyyden kehittämistoimintaa.

Lisätietoja: www.maaseutu.fi

TE-keskusten maaseutuosastot

TE-keskusten maaseutuosastot toimivat alueillaan maaseudun kehittämiseen liittyvänä viranomaistahona. Ne laativat maaseutuohjelman alueilleen ja rahoittavat maaseudun kehittämistä. TE-keskusten maaseutuosastot toimivat tiiviissä yhteistyössä maaseudun toimintaryhmien kanssa. Maaseutuosastoja

on Suomessa 15 TE-keskusten yhteydessä. Maaseutu-
tuosastojen toiminnassa tulee tapahtumaan muutok-
sia vuoden 2010 alussa, kun aluehallinnon uudistus-
työ on saatu päätökseen.

Lisätietoja: www.te-keskus.fi

ProAgria-keskukset

ProAgrian tavoitteena on olla maaseutuneuvontaa
uudistava toimija, joka on paikallinen, alueellinen,
valtakunnallinen ja kansainvälinen kehittäjä sekä ver-
kottaja. ProAgria tarjoaa muun muassa yritysneuvon-
taa maataloilille. Neuvontaa tarjotaan pääasiassa pe-
rinteisessä maataloustuotannossa, mutta myös silloin
kun maatilan yhteyteen suunnitellaan muuta yritys-
toimintaa. Suomessa toimii 16 alueellista, jäsenasi-
akkaitaan palvelevaa ProAgria-keskusta. ProAgrian
ydinosaamista on maaseudun kehittämiseen liittyvi-
en palvelujen tuotekehitys, konsultointi, koulutus,
tiedonkäsittely erilaisiksi palveluiksi ja strateginen
suunnittelu. ProAgrian yritysneuvonnan asiakkaista
noin 80 % on maatalosidonnaisia yrityksiä ja 20 %
muuta maaseudulla toimivia yrityksiä. Yritysneu-
vontapalvelu toimii myös maa- ja kotitalousnaisten
toiminnan kautta. ProAgria-keskukset voivat yleensä
toimia tarvittaessa myös hankevetäjinä.

Lisätietoja: www.proagria.fi

MTK

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.
edustaa maaseudun yrittäjiä. Järjestö toimii suoma-
laisten maa- ja metsätaloustuottajien edunvalvojana
ja edistää siten heidän yritystoimintaansa.

MTK vetää ja osallistuu erilaisiin maaseudun
kehittämishankkeisiin. Esimerkkejä hankkeista
ovat muun muassa Maaseudun hyvinvointipalve-
luyrittäjyys –hanke ja Muutosvalmennus-ohjelma.
Muutosvalmennusohjelmaa on tavoitteena laajentaa
erilaisten pilottien jälkeen. Se kohdistuu maataloil-
le, jotka pohtivat muutoksia toimintaansa. Osa muu-

tosvalmennukseen osallistuvista maatalayrittäjistä voi
olla kiinnostunut myös luovan talouden yrittäjyydes-
tä, joten heille tulisi tarvittaessa tarjota esimerkiksi
Jalostamo-neuvontaa.

Lisätietoja: www.mtk.fi

Yhdistykset

Maaseudulla yhdistystoiminta on vilkasta. Siellä
toimii sekä kulttuuriin ja liikuntaan liittyvää yhdis-
tystoimintaa. Myös kyläyhdistysten merkitys on kas-
vamassa. Yhdistystoiminnan on viime aikoina nähty
olevan mahdollisuus kuntien katoavan palvelutar-
jonnan osittaiseen korvaamiseen ja täydentämiseen.
Tämä liittyy sekä kulttuuri- että hoivapalveluihin.
Käsi- ja taideteollisuusyhdistysten toiminta ulottuu
osin myös maaseudulle. Yksi yhdistystoiminnan
muoto maaseudulla ovat myös 4H-yhdistykset.

3.8 Ongelmat luovan talouden kehittämisessä

Toimintaryhmien toiminnanjohtajilta ja TE-kes-
kusten kehittämispäälliköiltä kysyttiin myös luovan
talouden kehittämisessä esille tulevia ongelmia. Esille
nousi samoja asioita, mitä pidetään yleisesti alan
kehittämisen haasteina, kuten yrittäjätaitojen ja liike-
toiminta-ajattelun puutetta. Erilaiseen riskirahoituk-
seen, kuten tuotteiden koemarkkinointiin toivottiin
uudentyyppistä rahoitusta.

Usein myös alan tunnistamattomuus sekä yritys-
neuvonnan asiantuntemuksen puute koetaan on-
gelmaksi. Muutamilla alueilla kehittämistoiminta
on vielä organisoimatonta, sillä on alueita, joilla ei
ole seudullista kehittämissyhtiötä, seudullista yri-
tyspalvelupistettä tai oppilaitosten tukea. Toisaalta
näillä alueilla myös alan yrittäjien määrä voi olla
suhteellisen alhainen. Luovaan talouteen liittyvä
yrittäjyys saattaa myös jäädä harrastajatasolle, jol-
loin siitä ei synny kannattavaa liiketoimintaa. Muu-
tamia mainintoja sai myös toimijoiden hajanaisuus
ja yhteistyön puute.

4 Maaseutuohjelmien ja toimintaryhmien painopisteet

Luovan talouden kehittämiseen liittyvää työtä maaseudulla on tarkasteltu muun muassa maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän vuonna 2006 julkaisemassa *Kulttuuri maaseudun toimintaryhmien kehittämishjelmissä*. Selvitys perustuu kaikkien 58 toimintaryhmän uuden ohjelmakauden 2007–2013 kehittämishjelmien läpi käymiselle. Maija Niskavirran tekemässä selvityksessä käydään aihetta läpi pääasiassa kulttuurinäkökulmasta, mutta aihetta on tarkasteltu osin myös luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden kehittämisen kautta.

Niskavirran mukaan toimintaryhmät näkevät tärkeänä toimijaverkon kehittämisen sekä rohkeuteen ja luovuuteen kannustamisen kehittämistyössä. Erilaiset

välittäjäorganisaatiot on nostettu joissakin toimintaryhmien toimintasuunnitelmissa esille.

Tähän työhön liittyen on käyty läpi toimintaryhmien kehittämishjelmat. Luovan talouden ja/tai kulttuuriyrittäjyyden kehittäminen on kaiken kaikkiaan nostettu esille suuressa osassa toimintaryhmien kehittämishjelmissä. Noin 15 toimintaryhmää on käsitellyt aihetta joko kulttuuriyrittäjyyden tai luovan alan yrittäjyyden nimellä. Kun tarkastellaan aihetta laajasti ja lasketaan mukaan myös muun muassa kulttuurimatkailu, ohjelmapalvelut ja yksittäiset maininnat käsityöyrittäjyyden kehittämisestä, mainitsee yli 40 toimintaryhmää jonkin luovan alan osa-alueen kehittämishjelmissään.

5 Toimintamalli ja jatkotoimenpide-ehdotukset

5.1 Toimintamalli

Luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden kehittäminen perustuu maaseudulla oman alueen keskeisten toimijoiden tunnistamiseen ja näiden kokoamiseen koordinoituksi verkostoksi. Jatkossa on tärkeää, että myös maaseudulla toimivat alan yrittäjät, kehittäjät ja muut toimijat nivoutuvat osaksi kansallista verkostoa. Tähän mennessä toteutettu hanketoiminta osoittaa, että myös maaseutualueilla on luovan talouden yrittäjiä ja muita toimijoita, jotka hyötyvät laaja-alaisesta kehittämistyöstä. Alueellinen verkostoitumistyö voi organisoiua alueilla eri tavalla, sillä vaihtoehtoja on useita riippuen siitä, miten muu kehittämistoiminta on rakentunut.

Yksi vaihtoehto on kehittämistoiminnan linkittyminen maakunnalliseen tai seudulliseen työhön niillä alueilla, joilla toimii jo tällä hetkellä vahvaa luovan talouden kehittämistoimintaa esimerkiksi aluekeskusohjelman tai muun toimijan kautta. Esimerkiksi Keski-Suomessa hyvä vaihtoehto kehittämistoiminnan organisoimiselle voi olla linkittyminen seudullisena kehittämissyhtiönä toimivan JYKES Oy:n vetämään klusterityöhön. Myös Satakunnassa kehittämistyö rakentuu osin kehittämissyhtiöiden työn kautta. Joillakin alueilla aluekeskusohjelman kautta organisoituu alan kehittämistoimintaa.

On kuitenkin maaseutualueita, joilla työ ei tapahdu vielä maakunnallisesti tai aluekeskusohjelman tai seudullisen kehittämissyhtiön kautta. Nämä alueet sijaitsevat pääosin maaseutupoliittisen erityisohjelman alueosion alueilla. Näillä alueilla vaaditaan erityistä aktiivisuutta ja vetovastuuta toimintaryhmältä ja seudulliselta kehittämissyhtiöltä tai kunnan elinkeinotoimelta. Myös kylätoiminta saattaa linkittyä kehittämistyöhön.

Maaseudun osalta alueiden luovan talouden erikoistumisalat tulee tunnistaa. Työ voi rakentua edellä kuvatun mukaan joko maakunnallisesti, seudullisesti tai toimintaryhmän kautta. Tilastokeskus on selvittänyt aluekeskusohjelman kulttuuriverkoston toimeksiantosta eri seuduilla toimivia kulttuuritoimialojen yrityksiä. Tämä antaa tarkastelulle hyvän pohjan, jota voidaan tarvittaessa syventää.

Strategiapohjan luominen on yksi tärkeä osa kehittämistä. On tärkeää, että luovan toimialan kehittämistoiminta näkyy esimerkiksi toimintaryhmien ohjelmissa. Vähintään yhtä tärkeää on aktiivinen mukana olo elinkeinostратегioissa, maakuntaohjelmissa ja –suunnitelmissa. Tähän voivat muun muassa toimintaryhmät vaikuttaa. Toisaalta on tärkeää kytkeä strateginen taso käytännön taktiseen ja operatiiviseen toimintaan. Tällöin hanketoiminta voi olla yksi mahdollisuus, mutta käytännön tasolla myös

yksittäisten yritysten kehittäminen ja yritysverkostojen luominen on tärkeää.

Maaseutualueilla luovan toimialan yritysten massa ei välttämättä ole kovin suuri ja yritykset ovat pieniä. Maaseudulla toimii varsin paljon yhdistyksiä, joiden rooli jatkossa kulttuuripalveluiden tuottajana saattaa kasvaa, etenkin mikäli kunnalliset palvelut heikkenevät. On tärkeää, että sekä yritysten että yhdistysten liiketoimintaosaamista vahvistetaan. Alkuvaiheessa voi olla järkevää luoda esimerkiksi maaseudun toimintaryhmien rahoittamia hankkeita, joissa luovan toimialan yrityksiä ja yhdistyksiä pyritään vahvistamaan Jalostamo-toiminnan kautta. Mikäli alueen yritysten ja yhdistysten määrä on suuri, voidaan toimintaa toteuttaa esimerkiksi toimintaryhmän alueella. Jos yrityksiä ja muita toimijoita on vähän, on hyvä vaihtoehto linkittyä suurempaan, esimerkiksi maakunnalliseen kehittämiskokonaisuuteen, kuten alueelliseen Jalostamo-toimintaan. On tarpeen tehdä myös valtakunnallinen selvitys kolmannen sektorin toimijoista ja heidän tarpeistaan esimerkiksi yhteistyössä aluekeskusohjelman kanssa.

Luovan toimialan kehittäminen tulee liittää maaseudulla olemassa olevien rakenteiden sisälle. Mikäli maaseudulla on käynnissä maatilayrittäjyyden muutoksiin tähtäviä hankkeita, kuten esimerkiksi maaseudun muutosvalmennusohjelma, on alan yrittäjyyden kehittäminen hyvä kytkeä näihin. Tähän liittyen jatkossa tulee selvittää maaseudulla olevaa luovan talouden yrittäjyyden potentiaalia esimerkiksi maatalousyrittäjien monialaistaessa tai muuttaessa toimintaansa.

Olennaista alueille on kytkeytyä valtakunnalliseen luovan talouden kehittämisverkostoon ja koordinaatioon, joka toimii kehittämisen tukena ja käy samalla dialogia kehittämistarpeista. Kansallinen koordinaatio voi toimia tukena verkostoitumisessa, viestinnässä, asiantuntijuuden ja liiketoiminnan kehittämisessä sekä ennakoinnin ja tilastoinnin parantamisessa. Näihin tarpeisiin vastaavat vuoden 2010 loppuun saakka mm. opetusministeriön koordinoiman Luovien alojen yritys toiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelman Luova Suomi -hanke sekä työ- ja elinkeinoministeriön strateginen hanke.

5.2 Toimijoiden roolit ja rahoitus

Yhtenä keskeisimpänä tahona luovan talouden yrittäjyyden kehittämisessä maaseudulla voivat toimia maaseudun toimintaryhmät, sillä niiden rooli sekä rahoittajina, että aktiivisina kehittäjinä on merkittävä. Toimintaryhmien yhteistyökumppaneina etenkin jatkossa toimivat entistä kiinteämmin seudulliset kehittämissyhtiöt, jotka nousivat myös kyselyssä vahvasti esille. Myös maakunnan liitot nähtiin kohtalaisen tärkeinä toimijoina.

Seudullisten yritys palveluiden rooli yritys toiminnan, myös luovan talouden yrittäjyyden kehittämisessä, tulee vahvistumaan jatkossa. On siten tärkeää, että seudulliset yritys palvelut ovat kiinteästi mukana valtakunnallisesti luovan talouden kehittämisessä.

Muita toimijoita maaseudulla tapahtuvan luovan talouden kehittämisessä voivat olla muun muassa TE-keskusten maaseutu osastot, ProAgria-keskukset, kunnat ja erilaiset yhdistykset.

Toimintaryhmien rooli voi olla rahoittaja, mutta ne voivat olla kehittäjiä ja tarpeen tullen myös hankkeiden toteuttajia. Hankkeiden toteuttajina voivat toimia muun muassa erilaiset yritykset ja yhdistykset. Pääsääntöisesti tulisi pyrkiä toimimaan siten, että rahoittajien ja hankkeiden toteuttajien roolit olisivat selkeitä. Maaseudulla toimivien luovan talouden yhdistysten ja yritysten rooli hankkeiden toteutuksessa tulisi olla merkittävä. Hanketoteuttajat voivat myös ostaa palveluita alueilla toimivilta yrityksiltä.

Merkittävin maaseudun kehittämiseen kohdistuva rahoitusmuoto on Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007–2013, jonka neljänneistä toimintalinjasta rahoitetaan maaseudun toimintaryhmien toimintaa. Merkittävä muutos rahoituksessa on se, että kaikki maaseudun toimintaryhmät voivat rahoittaa yritys toimintaa toisin kuin edellisellä ohjelmakaudella. Myös maatilasidonaisuus on poistunut, joten rahoitusta on saatavilla yritys toimintaan monipuolisemmin. Tämä mahdollistaa entistä paremmin luovan talouden yrittäjyyden rahoittamisen. Maaseudun toimintaryhmien rahoitus on luovan talouden yrittäjyydelle merkittävä mahdollisuus, sillä kokoluokaltaan hankkeet ovat sopivan kokoisia pienillekin yrityksille ja toimijoille. Se soveltuukin erinomaisesti mikro yrityksille. Rahoitus on mahdollista hyvin mo-

nille toimijoille, sillä alueellisesti maaseudun kehittämisohjelma kattaa Suomen varsin laajasti suurten kaupunkien ydinkeskustoja lukuun ottamatta.

Toimintaryhmien ja TE-keskusten toiminnanjohtajille suunnatussa kyselyssä nähtiin myös, että

”luovat alat alkavat usein pienestä = yhden ihmisen ”päästä” = sopivat toimintaryhmien riskirahoituksen piiriin mainiosti! = rahoittajilta pitää löytyä parempia työkaluja luovaan riskirahoitukseen!”

Maaseudulla on käytössä myös muuta EU-rahoitusta, mutta hankkeiden täytyy usein olla suurempia ja tähdätä laajempiin kokonaisuuksiin. Suurten hankkeiden vetäminen voi muodostua haasteeksi pienille luovan talouden toimijoille ellei onnistuta luomaan kattavia verkostoja.

Vuonna 2007 käynnistyi uusi rahoitusmuoto, sillä maaseutupoliittisen erityisohjelman alueosio 2007–2010 aloitti toimintansa aluekeskusohjelman ja osaamiskeskusohjelman rinnalla. Rahoitus on suunnattu niille alueille, jotka eivät ole mukana aluekeskusohjelmassa tai osaamiskeskusohjelmassa. Erityisohjelman alueellisessa osiossa pyritään vahvistamaan strategista suunnittelua maaseutumaisilla alueilla erityisesti elinkeinopolitiikassa ja osaamisen rakenteiden vahvistamisessa. Ohjelma täydentää olemassa olevia elinkeinon ja osaamisen kehittämistäjärjestelmiä yhteistyössä alueiden toimijoiden kanssa. Maaseutupoliittisesta erityisohjelmasta on rahoitettu kulttuuriklusteria, jota on vetänyt Kaustinen. Toiminnassa ovat olleet mukana lisäksi Kuhmo, Keski-Karjala ja Luoteis-Pirkanmaa.

Vuoden 2010 alussa aluekeskusohjelma, maaseutupoliittinen erityisohjelma ja saaristo-ohjelma tulevat yhdistymään aluelelliseksi koheesio- ja kilpailukykyohjelmaksi. On tärkeää, että luovan talouden kehittäminen jatkuu ohjelmassa.

5.3 Jatkotoimenpiteet

5.3.1 Luova talous ja kulttuuri vahvemmin strategioihin

Luova talous ja kulttuuri ovat tällä hetkellä kohtalaisesti toimintaryhmien toimintasuunnitelmissa, mutta

merkinnät ovat usein hajanaisia. Luova talous ja kulttuuri saatetaan nähdä varsin perinteisesti, joten kehitettävien alojen laajentaminen ja uusien rajapintojen hyödyntäminen tulisi ottaa voimakkaammin mukaan.

On tärkeää, että maaseudulla toimivat luovan talouden kehittäjät ovat aktiivisia alaan kohdistuvien kehittämistarpeiden ja –hankkeiden sisällyttämisessä seudullisiin elinkeinostrategioihin, maakuntaohjelmiin, -suunnitelmiin, TE-keskusten ohjelmiin ja muihin alueen strategioihin.

Maaseudulla toimivien luovan talouden kehittäjätahojen tulisi linkittyä myös kansalliseen kehittämistyöhön ja toteuttaa valtakunnallisen luovan talouden yrittäjyyden kehittämisstrategian tavoitteita.

Keskeisiä toimijoita strategiatyössä ovat muun muassa toimintaryhmien toiminnanjohtajat ja alueella toimivat luovan alan koordinaattorit ja hankkeiden vetäjät.

5.3.2 Luovan talouden koordinoitun verkoston luominen

Maaseudulla toimivien luovan talouden yritysten ja muiden toimijoiden toiminnan kehittämiseksi tulisi toimintaryhmien alueilla olla toimiva kehittämisverkosto. Verkosto voi rakentua eri tavoin riippuen alueen kehittämistilanteesta. Pääsääntöisesti paras vaihtoehto on liittyminen maakunnalliseen ja seudulliseen kehittämisverkostoon, joka voi olla joko jonkin maakunnallisen tai seudullisen toimijan koordinoima. Koordinoijataho voi olla esimerkiksi seudullinen kehittämisyritys. Yhteydet Yritys-Suomi-palvelujärjestelmään ovat tärkeitä.

Toinen vaihtoehto luovan toimialan verkoston luomiseen on toimintaryhmän aktiivisesti koordinoima verkosto. Tämä soveltuu alueille, joilla ei ole muita koordinaattoreita ja/tai yritysten ja muiden luovan talouden toimijoiden määrä on suuri.

On olennaista, että verkostossa on alan yrittäjiä ja yhdistyksiä, mutta myös julkisen sektorin rooli on tärkeä. Julkisista kehittäjätahoista tulisi olla mukana yritystoiminnan kehittäjätoimijoita, kuten esimerkiksi seudullisten kehittämiskeskusten, yrityspalvelupisteiden, yrityshautomoiden, aluekeskusohjelman, TE-keskusten, uusyrityskeskusten ja teknologiakeskusten

toimijoita. Myös oppilaitokset, yrittäjäjärjestöt ja kauppakamarit voivat olla tarpeellisia tahoja. On hyvä huolehtia yhteyksistä perinteisiin kulttuuri-toiminnan kehittäjiin sekä laajempia alueellisia kehittämiskokonaisuuksia hallitseviin tahoihin, kuten maakunnan liittoihin. Päätöksenteosta vastaavien luottamushenkilöiden tulisi saada tietoa päätöstensä tueksi. Kunkin alueen tilanne ratkaisee, mitkä edellä mainituista ovat vahvasti mukana verkostossa.

Maaseudulla tapahtuvassa luovan talouden kehittämisessä eri toimialojen rajapintojen välisten verkostojen merkitys on suuri. Tähän mennessä on esimerkiksi hyödynnetty matkailun ja kulttuuritoimialan välistä rajapintatyöskentelyä. Jatkossa mukana tulisi olla myös muita toimialoja, kuten hyvinvointi- ja hoivayrittäjäyys. Erityisesti palveluinnovaatioiden ja ei-teknologisten innovaatioiden kehittäminen tulisi ottaa entistä vahvemmasi kehittämiskohteeksi.

Verkostoitumisen pohjaksi tulee olla selvillä alueen toimijat, yritysten ja yhdistysten potentiaali sekä vahvuudet. Erikoistumisalat tulee myös selvittää. Oman alueen toimijoiden kokoamisen lisäksi maaseudulla toimivien luovan talouden kehittäjien tulisi linkittyä muihin alueellisiin verkostoihin ja kansalliseen kehittämisverkostoon.

Verkostojen kokoamisessa tai laajempaan verkostoon linkittymisessä ovat keskeisiä toimijoita aluksi toimintaryhmien toiminnanjohtajat ja alueella toimivat luovan alan koordinaattorit sekä hankkeiden vetäjät. Kun on selvillä alueen luovan alan koordinaattori, päävastuu verkoston kehittämisestä on hänellä.

5.3.3 Selvitys kolmannen sektorin toimijoista ja näiden tarpeista

Luovan talouden alalla toimii yritysten lisäksi paljon erilaisia kolmannen sektorin toimijoita, kuten yhdistyksiä, säätiöitä ja järjestöjä. Näiden osuus korostuu maaseudulla tehtävässä kehittämistyössä, sillä esimerkiksi ohjelmakauden 2000–2006 hankkeita toteuttivat pääsääntöisesti yhdistykset.

Selvityksessä tulisi tarkastella yhdistysten kehittämistarpeita yleisellä tasolla, mutta myös yritystoimintaan liittyen. Osa yhdistyksistä toimii jo tällä hetkellä yritysmäisesti, jolloin niiden saattaa olla mahdollista harkita yritysmuotoisuutta. Toisaalta osa yhdistyksistä

ei todennäköisesti kaipaa toimintaansa suuria muutoksia. Selvityksessä tulisi tutkia yhdistysten laajentuminen muille toimialoille. Selvityksen perusteella tulisi laatia rekisteri Suomessa toimivista luovan talouden yhdistyksistä. Selvityksen yhteydessä voidaan tarvittaessa tarkastella myös yritysten tarpeita.

Selvityksessä tulee myös kartoittaa yhdistysten tarve Jalostamo-tyyppiseen neuvontatoimintaan. Mikäli sille ilmenee tarvetta, tulisi käynnistää yhdistysten liiketoiminnan kehittämistyö esimerkiksi alueen omalla rahoituksella, kuten on tehty aiemmin Joensuun alueella Reaktori-hankkeessa.⁹ Selvitettävä ajatus voisi olla myös yhdistyshautomotoiminnan tarve. Yhdistyksistä olisi tarpeen selvittää erikseen 4H-yhdistysten kehittämismahdollisuuksia luovien alojen osalta, sillä yhdistykset tekevät pohjatyötä erityisesti nuorten parissa yritystoiminnan kehittämisessä.

Selvitykset voidaan tehdä maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kulttuuriteemaryhmän ja aluekeskusohjelman yhteistyönä.

5.3.4 Jalostamo-toiminnan hyödyntäminen yritystoiminnan kehittämisessä

Koska maaseudun kehittäjillä ei ole tietoa Jalostamo-toiminnasta laajasti, tulisi toimintaa tehdä tunnetuksi. Toimintaryhmien toiminnanjohtajille, TE-keskusten maaseutuosastoille ja ProAgria-keskusten yritysneuvojille tulisi tarjota tietoa erilaisissa tilaisuuksissa neuvontamahdollisuuksista. Tärkein tavoite on, että yritysneuvontaa ja muuta yritysten kehittämistyötä tekevät tietäisivät, miten luovan talouden ja kulttuuritoimialojen kehittämiseen saa lisäapua.

Alueet, joilla on paljon luovan talouden yrityksiä, voivat hyödyntää Jalostamo-neuvontaa joko maakunnallisen tai seudullisen koordinaation kautta tai oman kehittämisverkoston välityksellä. Jalostamo-toiminnan hyödyntäminen tapahtuu verkostomaisesti toimenpiteessä 5.2.2. kuvatus mukaisesti, minkä jokainen alue ratkaisee omien tarpeidensa mukaan. Jalostamo-palveluiden hyödyntämistä varten voidaan perustaa tarvittaessa oma hanke.

⁹ Reaktori-hanke oli Joensuun kaupungin kulttuuritoimen vetämä EAKR-rahoitteinen hanke, jossa alueen luovan toimialan yhdistykset ja yritykset pystyivät hyödyntämään Jalostamo-neuvontaa.

SILE-projektissa on laadittu esitys Jalostamo-toiminnan portaittaisesta etenemisestä. Ensimmäisellä askelmalla toteutetaan edellä kuvatut vaiheet, kuten toimijoiden tunnistaminen ja verkostomaisen toimintamallin luominen. Aluksi luodaan pohjaa ja kasvatetaan toimijoiden osaamista alkavissa yrityksissä ja kolmannella sektorilla. Jo tässä vaiheessa voidaan hyödyntää osin Jalostamo-toimintaa esim. hankeklonikoiden järjestämisellä. Tämä soveltuu maaseutualueilla tehtäväksi osana laajempaa alueellista verkostoa tai sen puuttuessa esimerkiksi toimintaryhmän rahoittamana hankkeena.

Kun yritysten määrä on alueella riittävän suuri ja sisältää myös kasvuhakuisia yrityksiä, voidaan edetä systemaattisempaan Jalostamo-toimintaan. Tällöin toteutetaan Jalostamo-hankeklonikoita tietyllä alueella esimerkiksi useita kertoja vuodessa ja ohjataan yrityksiä tarpeen mukaan Jalostamo-neuvonnan, LUOTU-konsultoinnin tai esim. luovien alojen koulutusohjelmien piiriin. Luovan talouden yritysten kehittämiseen erikoistuneita, sertifioituja LUOTU-konsultteja on asiantuntijahaku.fi-palvelussa n. 20.

Jalostamo-toiminnan portaittainen kehittäminen.
Leena Hoppania/PKT-säätiö.

Jalostamo-toiminnan tässä vaiheessa voidaan myös ryhtyä valmistelemaan varsinaiseen Jalostamoon tähtäävän ns. Pilotti-Jalostamon toimintaa. Jalostamo-toiminnan laajentaminen eri puolille Suomea edellyttää kriteerien määrittelyä toiminnalle. Jotta luovien alojen yritysten neuvontaa voidaan tehdä, täytyy toimintaa tekeville henkilöillä olla muun muassa riittävä osaamistaso. Tällä hetkellä yritysten määrä ei todennäköisesti yksittäisellä maaseutualueella ole riittävä oman Jalostamon perustamiseen.

Keskeisiä toimijoita Jalostamo-palveluiden hyödyntämisessä ovat alueella toimivat luovan talouden kordinaattorit ja yritysten neuvonnasta vastaavat tahot.

5.3.5 Asiantuntijuuden kehittäminen

Asiantuntijuuden kehittäminen on tärkeää, jotta yritystoiminnan kehittäjät ja rahoittajat saavat tietoa luovasta toimialasta. Tavoitteena on jakaa tietoa tilasto- ja ennakoititietoa sekä tietoa alan käytännön kehittämistyökaluista, kuten Jalostamo-palveluista.

Ensisijaisen tärkeää on yritysneuvojen osaamisen kehittäminen, mitä voidaan toteuttaa joko valtakunnallisena, maakunnallisina tai seudullisina hankkeina. Aihe on todennäköisesti mahdollista sisällyttää esimerkiksi valtakunnallisen yritysneuvojen yleiseen koulutukseen. On tarpeen myös tehdä luovan talouden kehittämisopas yritysneuvojille ja muille kehittäjä- ja rahoittajatahoille.

Asiantuntijuuden kehittämisen kohderyhmiä ovat kaikki seudullisten yrityspalveluiden tuottajat, muun muassa seudullisten kehittämiskeskusten, uusyri-tykeskusten, ProAgrarian, TE-keskusten jne. yritysneuvojat. Osaamisen kehittämiseen liittyen luovan talouden asiantuntijuutta tulisi lisätä oppilaitoksissa ja myös opinto-ohjaajien keskuudessa.

Asiantuntijuuden kehittämisen käynnistäjänä voi esimerkiksi toimia työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä Suomen Jobs & Society ry:n, seudullisten yrityspalveluiden ja aluekeskusohjelman kanssa. Muita toimijoita voivat olla esimerkiksi IADE, SEKES ja PKT-säätiö.

5.3.6 Monitoimialaisen yritystoiminnan ja palveluinnovaatioiden kehittäminen

Maaseudulla tapahtuman yritystoiminnan monipuolistamiseksi on tärkeää ottaa huomioon eri toimialojen ja toimijoiden rajapinnoilla olevat mahdollisuudet. Maaseudulla toimivien maatilakytkeistäisten yrittäjien määrä on edelleen vähenemässä, vaikka ei välttämättä niin merkittävästi kuin on ennustettu. Osa yrittäjistä haluaa siirtyä pois perinteisestä maataloustuotannosta ja etsii muita yrittäjyyden muotoja.

Uudenlaisia yritystoiminnan muotoja voi löytyä perinteisten ja uusien alojen rajapinnoilta. Tässä esimerkiksi luovat alat voivat tarjota yhden mahdollisuuden. On tärkeää edistää monialaisen yritystoiminnan ja uudenlaisten, esimerkiksi elämystuotantoon liittyvien palveluinnovaatioiden syntymistä maaseudulla. Monialaisia palveluinnovaatioita voidaan kehittää esimerkiksi liittyen kulttuurin toimialojen, sosiaali- ja terveysalojen, matkailusektorin ja uuden teknologian rajapinnoilla.

Jatkossa tulisi selvittää potentiaalisia kulttuuri- ja luovan alan yrittäjyydestä kiinnostuneita toimijoita maaseudulla ja luoda malli eri rajapinnoilla toimivalle innovaatiokehitystyölle. On tarpeen selvittää, miten monella nykyisellä maatilayrittäjällä on koulutusta tai kiinnostusta siirtyä kehittämään kulttuuri- ja luovan alan toimintaan perustuvia uudenlaisia palveluinnovaatioita. Tässä yhteydessä tulisi selvittää kiinnostus monialayrittäjyyteen, esimerkiksi kulttuuri- luovan alan yhdistämistä matkailuun tai hyvinvointiyrittäjyyteen.

Selvitys voitaisiin toteuttaa joko osana laajempaa hanketta tai erillisenä hankkeena. Käynnistämiseksi voisi vastata joko maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän yrittäjyyden teemaryhmä ja/tai kulttuuriteemaryhmä. Muita toimijoita voi olla esimerkiksi MTK ja ProAgria.

5.3.7 Maaseudun ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen

Koska monien luovan alan yritysten asiakkaat ovat kaupungeissa on maaseudun ja kaupungin välistä vuorovaikutusta tarpeen vahvistaa. Tämä koskee yritysten ja niiden asiakkaiden vuorovaikutuksen lisäämistä, mutta myös erilaisten yritysverkostojen luomista. Luovan talouden yritysten nähdään keskityvän yleensä suuriin kaupunkiin, mutta yrityksiä ja toimijoita sijaitsee myös maaseudulla.

Jatkossa on tarpeen selvittää malleja, joilla esimerkiksi kaupungissa toimivat veturiyritykset voisivat linkittää toimintaansa maaseudulla toimivia yrityksiä. Jo toimivia hyviä malleja tulisi levittää erilaisten verkostojen kautta.

Keskeistä maaseudun ja kaupungin välisen vuorovaikutuksen luomisessa on yritysten rooli, mutta muita toimijoita voivat olla myös erilaiset kehittäjätahot, maaseudun toimintaryhmät, jotka voivat luoda mahdollisuuksia vuorovaikutuksen vahvistamiseen. Vuorovaikutusta voidaan vahvistaa todennäköisesti myös tulevan koheesio- ja kilpailukykyohjelman kautta.

6 Arviointi ja seuranta

Toimenpiteiden seuranta toteutetaan vuosittain osana maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kulttuuriteemaryhmän toimintaa. Työn seuranta linkittyy sekä opetusministeriön että työ- ja elinkeinoministeriön luovaa taloutta ja luovia aloja koskevien hankkeiden seurantaan.

Yhteenvedo ohjelmakaudella 2000–2006 maaseudun toimintaryhmien toteuttamista hankkeista

Uusimaa				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Pomoväst rf	NOKISO	Natur-och kulturupp- levelser r.f.	62 230,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pomoväst rf	Hantverksrundan - väst	Nylands hemslöjd r.f.	65 064,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pomoväst rf	Seniorum, utrednings- och utvecklingsprojekt	Raseborgs Näringsliv- central AB	96 250,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
PROJEKTUMtyöryhmä ja Idässä Itää ry- Gro i Öst rf	Ohjelmalveluiden tuotekehitys	Posintra Oy	27 400,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pomoväst rf	Nylands Design Craft väst 2	Nylands hemslöjd r.f.	53 387,00	Käsi- ja taideteollisuus
Pomoväst rf	Nylands Design Craft, väst	Nylands hemslöjd r.f.	50 440,00	Käsi- ja taideteollisuus
PROJEKTUM työryhmä ja Idässä Itää ry- Gro i Öst rf	Hantverksrundan	Nylands hantverk r.f.	65 064,00	Käsi- ja taideteollisuus
PROJEKTUM työryhmä ja Idässä Itää ry- Gro i Öst rf	Nyland Design Craft	Nylands hantverk r.f..	57 440,00	Käsi- ja taideteollisuus
PROJEKTUM työryhmä ja Idässä Itää ry- Gro i Öst rf	Nylands Design Craft 2	Nylands hantverk r.f..	53 387,00	Käsi- ja taideteollisuus
Pomoväst rf	KONSTIX - alueellisen verkoston kehittäminen	Lasten- ja nuortenkult- tuurin kehittämissyhdi- stys ry	65 704,00	Muu kulttuuri
Pomoväst rf	Kulturprogram för Västnyland	Pomoväst r.f.	65 704,00	Muu kulttuuri
Pomoväst rf	Lokala historier - ett interaktivt kulturprojekt	Cultura Mobila r.f..	23 188,00	Muu kulttuuri
Pomoväst rf	Kolme sektoria yhteistyössä iltapäivätoiminnassa	Mannerheimin lasten- suojeluliitto ry	32 292,00	Muu kulttuuri
Pomoväst rf	Konstix -Alueellisen lastenkulttuuri- verkoston luominen, esihanke	Lasten- ja nuorten- kulttuurin kehittämis- yhdistys ry	12 000,00	Muu kulttuuri
Pomoväst rf	Länsi-Uudenmaan matkailu- palvelujen yhteishanke	Finland sydspetsens turism Ab	73 801,00	Muu kulttuuri
Keskisen Uudenmaan kehittämissyhdistys KEHU ry	Tuomaasta - Nuuttiin joulu	Tuusula-seura ry	2 691,00	Tapahtuma
PROJEKTUM työryhmä ja Idässä Itää ry- Gro i Öst rf	Lapinjärvi Blues'n Rock'n Troll	Lapinjärven bluesrock yhdistys ry	11 545,00	Tapahtuma

Varsinais-Suomi				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Salitun verkottumishanke	Salitun ääni ja maisema ry	82 235,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Maaseudun kehittämissyhdistys Ravakka ry	Maailmanperintö, matkailu ja yrittäjät yhdessä (MMYY)	Lapin kunnan yrittäjät ry	39 007,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Varsin Hyvä ry	Sähköistä sykettä	Paimion sähkömuseosäätiö	36 336,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Esiselvitys Suomensjärven kulttuurin matkailukohteesta	Suomensjärven kunta	36 234,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Esiselvitys Suomensjärven kulttuurin matkailukohteesta	Suomensjärven kunta	14 402,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Maaseudun kehittämissyhdistys Ravakka ry	Liinmaan ja linna ja sen lääni - Ala-Satakunnan tuntematon keskiaika	Muuritutkimus Ky Uotila	59 934,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Lönnrot-opiston ja matkailuyrittäjien yhteistyön kehittämisen esiselvitys	Työtehoseuran Lönnrot opisto	45 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Elämysretket perheille	Karjalohja-Sammatin 4H-yhdistys ry	23 800,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Uskelan naisen kansallispuuku	Salo-Uskela seura ry	43 308,00	Käsi- ja taideteollisuus
Varsinais-Suomen jokivarsikumppanit	Kädentaidot Turuille -esiselvitys	Loimaan ammatti-instituutin kuntayhtymä	30 810,00	Käsi- ja taideteollisuus
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Esiselvitys räätälöityjen teatteripalveluiden tuottamisesta	Uusarkaainen arki ry	15 694,00	Muu kulttuuri
Maaseudun kehittämissyhdistys Ravakka ry	KULTTUTOR esiselvityshanke	Uudenkaupungin teatterin kannatusyhdistys ry	24 000,00	Muu kulttuuri
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Esiselvitys/Länsi-Suomen kevyen musiikin ja kuvataiteen monitoimikeskus	Salitun ääni ja maisema ry	8 325,00	Muu kulttuuri
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Salitun kulttuurikeskus	Salitun ääni ja maisema ry	100 917,00	Tapahtuma
Lounais-Suomen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Roots -hankkeen esiselvitystyö	Karjalohja Roots ry	8 914,00	Tapahtuma
Varsin Hyvä ry	Saunasamoilu	Voimistelu- ja urheiluseura Vahdon Tuisku ry	22 201,00	Tapahtuma
Varsin Hyvä ry	Vaskipolku - historiallinen esitys	Raision teatteri yhdistys ry	6 230,00	Tapahtuma
Maaseudun kehittämissyhdistys Ravakka ry	Kulttuurivakka II - Ttaidereitti	Länsi-Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos	42 383,00	Tapahtuma

Maaseudun kehittämis-yhdistys Ravakka ry	Toinen kansainvälinen Itämeren taontaviikko	Länsi-Suomen käsi- ja taideteollisuus-oppilaitos	57 984,00	Tapahtuma
Maaseudun kehittämis-yhdistys Ravakka ry	Monterlai	Länsi-Suomen käsi- ja taideteollisuus-oppilaitos	71 778,00	Tapahtuma
I samma båt - Samassa veneessä rf	Kulttuurivakka I -Taidereitti	Länsi-Suomen käsi- ja taideteollisuus-oppilaitos	18 316,00	Tapahtuma
Varsinais-Suomen jokivarsikumppanit	Loimaan kuunnelma- ja äänneilmäpäivät 2005	Loimaan seutukunnan kehittämisskeskus	60 300,00	Tapahtuma
Satakunta				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Pyhäjärvisuodun kehittämis-yhdistys ry	Mannilan satumaa	Mannilan kylätoimintayhdistys ry	20 300,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pyhäjärvisuodun kehittämis-yhdistys ry	Muinaisperinteen kehittämishanke Ala-Satakunnassa	Ala-Satakunnan perinneyhdistys ry	78 641,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pyhäjärvisuodun kehittämis-yhdistys ry	Tervalla tunnetuksi	Sydänmaan kyläyhdistys ry	14 638,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry	Kuvataide osana Pohjois-Satakunnan kulttuurimatkailua	Satakunnan ammattikorkeakoulu	34 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pyhäjärvisuodun kehittämis-yhdistys ry	Taireshop	Taiteilijaseura Taire ry	5 970,00	Käsi- ja taideteollisuus
Pyhäjärvisuodun kehittämis-yhdistys ry	Taire menee merta edemmäs	Taiteilijaseura Taire ry	8 185,00	Käsi- ja taideteollisuus
Pyhäjärvisuodun kehittämis-yhdistys ry	Kulttuuri maaseutuyritysten vahvuudeksi	Satakunnan maaseutukeskus	26 019,00	Muu kulttuuri
Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry	Taustaselvitys Taiteilijat hankkeeseen	Länsi-Pirkanmaan koulutus kuntayhtymä	8 594,00	Muu kulttuuri
Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry	Viestintäverkosto	T:mi Susanna Kallama	41 200,00	Muu kulttuuri
Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry	Lasten kulttuurin kansainvälistämisen teknologiaa ja verkostoitumista	Ikaalisten kylpyläkaupunki Oy	15 000,00	Muu kulttuuri
Karhuseutu ry	Kulttuuri maaseutuyritysten vahvuudeksi	Satakunnan maaseutukeskus	62 956,00	Muu kulttuuri
Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry	Kulttuuri maaseutuyritysten vahvuudeksi	Satakunnan maaseutukeskus	49 018,00	Muu kulttuuri
Häme				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Etpähä ry	Juuret historiasta - paikallishistoria eläväksi	Medium aevum hollense-seura ry	29 300,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
LounaPlusa	ITU Viljamakasiinista kulttuurin monitoimitaloksi	Taideyhdistys Itu ry	48 938,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Etpähä ry	Käsityöverkko, esiselvityshanke	Etpähä ry	42 500,00	Käsi- ja taideteollisuus
LounaPlusa ry	Emäntäringin puoti	Hämäläinen emäntärinki ry	7 157,00	Käsi- ja taideteollisuus

Hämeen linnaseudun kehittämissyhdistys ry	Hämeen Linnavuoret soivat	Hämeenlinnan kaupunki	42 853,00	Käsi- ja taideteollisuus
Hyvinkään-Riihimäen Seudun yhteistoimintayhdistys ry Yliset	Selvitys alueellisen kulttuurihankkeen perusteista	Helsingin yliopisto	5 000,00	Muu kulttuuri
Päijät-Hämeen maaseudun kehittämissyhdistys ry	Vahvuutena kulttuuriselvityshanke	Sysmän kehitys Oy	30 000,00	Muu kulttuuri
Hämeen linnaseudun kehittämissyhdistys ry	Kyläradio	Radio Janne Oy	74 449,00	Muu kulttuuri
Etpähä ry	Cantabile Ictus Spei	Ictus Spei ry	29 503,00	Tapahtuma
Hyvinkään-Riihimäen Seudun yhteistoimintayhdistys ry Yliset	Krouvin kylä	Joentaan kyläyhdistys ry	11 838,00	Tapahtuma
Hyvinkään-Riihimäen Seudun yhteistoimintayhdistys ry Yliset	Kunnon tekoja - huomisen hyväksi	Hehkua liikunnasta ry	47 580,00	Tapahtuma
Hyvinkään-Riihimäen Seudun yhteistoimintayhdistys ry Yliset	Poronpolun kehittäminen	Poronpolku ry	10 500,00	Tapahtuma
Hyvinkään-Riihimäen Seudun yhteistoimintayhdistys ry Yliset	Tanssisadun tuottaminen	Kulttuuriyhdistys kuunkernuppi ry	25 145,00	Tapahtuma
Hyvinkään-Riihimäen Seudun yhteistoimintayhdistys ry Yliset	Kunnon teot kannattavat	Hehkua liikunnasta ry	27 431,00	Tapahtuma
LounaPlussa ry	Evakkojunalla yhteistyöhön	Jokioisten karjala-seura ry	6 315,00	Tapahtuma
Päijät-Hämeen maaseudun kehittämissyhdistys ry	KAMPPIAISET viihdettä ja vakavaa veden äärellä	Päijännetalo/Asikkalan kunta	22 000,00	Tapahtuma
Hämeen linnaseudun kehittämissyhdistys ry	Vihavuosi Akatemia	Vihavuosi-yhdistys ry	25 320,00	Tapahtuma
Hämeen linnaseudun kehittämissyhdistys ry	Touhusaari -hanke	Hauho-Hattulan 4H-yhdistys ry	37 984,00	Tapahtuma
Hämeen linnaseudun kehittämissyhdistys ry	Keskiaikaiset turnajaiset Hämeenlinnassa	Alasin ry	10 000,00	Tapahtuma
Pirkanmaa				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Joutsenten Reitti ry	Paloasemasta taiteen asema	Katugalleria Huittinen ry	31 863,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	Viisi makasiinia	Huittisten seudun taideyhdistys ry	10 091,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	Hämeenkyrön maisemamatkailu	Hämeenkyrö-seura ry	15 136,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	Kokemäenjokilaakson Kulttuurimatkailun uusi tuleminen	Suomen luterilainen evankeliumiyhdistys ry	31 400,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pirkan Helmi ry	Nuutajärven kehittämishanke	Urjalan kunta	33 600,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu

PoKo ry	NauRu (Nousevan auringon Ruovesi)	Ruoveden kunta	13 200,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	Koirämäki -keskus	Vammalan seudun yrityspalvelu Oy	29 925,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	Vammalan seudun matkailun esiselvityshanke	Vammalan seudun yrityspalvelu Oy	11 861,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	KuttuJuttu tuotepaketti	Vammalan seudun yrityspalvelu Oy	32 752,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	KuttuJuttu -tuotepaketit 2	Vammalan seudun yrityspalvelu Oy	30 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
PoKo ry	Mäntän ja Vilppulan alueen markkinointiverkoston pilotointihanke	Osuuskunta Mäntän taidekesä	56 650,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pomoottori ry	Väkevä maa -taidealue	Väkevä maa ry	117 800,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pomoottori ry	Kulttuurimatkailua kotikylän raitilla	Kuhmalahden kotiseutuyhdistys ry	12 500,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pomoottori ry	Väkevä maa - Sydän-Hämeen taideprojekti 3000	Pälkäne-seura ry	32 510,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Sarsa 400 vuotta	Kangasalan matkailurengas ry	59 544,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Klaus Kurjen tien toimintaympäristö -hanke	Vesilahden kunta	52 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Vesilahden ryijykeskus -esiselvityshanke	Vesilahden kunta	14 565,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Hiidentien selvitys	Lempotek Oy	8 500,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joutsenten Reitti ry	Luontokuvausleiri Hämeenkyrön kansallismaisemissa	Hämeenkyrön kamera-seura ry	6 158,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
PoKo ry	Kulttuuripaatti	Göstä Serlachiuksen taidesäätiö	16 900,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
PoKo ry	Lentopallo aluekehitystuotteena Mänttä-Vilppula-alueella, esiselvitys	Mäntän seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	20 800,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Siuron ohjelmalveluiden verkottumishanke	Siuro-seura ry	14 700,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Lähde Länteen	Hovi Matti (Hovin Ratsutila)	15 950,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Hevoshaan elämysmetsä	Hevoshaan maa ja maisema osuuskunta	6 505,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kantri ry	Hevoshaan elämysmetsä	Hevoshaan maa ja maisema osuuskunta	29 133,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pirkan Helmi ry	Nuutajärven lasin osaamiskeskus	Nuutajärven lasitaitajat ry	83 670,00	Käsi- ja taideteollisuus
Pirkan Helmi ry	Nuutajärven lasikylän miljöön kohentaminen	Nuutajärven kyläyhdistys ry	50 000,00	Käsi- ja taideteollisuus
Joutsenten Reitti ry	Käsityöverkko	Satakunnan käsi- ja taideteollisuus ry	57 000,00	Käsi- ja taideteollisuus
Kantri ry	Vesilahtelaiset käden taidot verkotuneesti matkailutuotteiksi	Vesilahden kunta	59 221,00	Käsi- ja taideteollisuus

Pomoottori ry	Taidetyöalat -esiselvitys	Oriveden Kaupunki	12 250,00	Käsi- ja taideteollisuus
PoKo ry	Myllyrannan monitoimihallit, toteuttavuusselvitys	Mäntän seudun ammatillinen koulutus-kuntayhtymä	10 800,00	Muu kulttuuri
Pomoottori ry	Kylätiekulttuuripolku	Väkevä maa ry	5 750,00	Muu kulttuuri
Kantri ry	Kuokkalankosken kulttuurialue	Lempäälän kunta	38 000,00	Muu kulttuuri
Joutsenten Reitti ry	Kultapilkkitalvi tapahtuman kehittäminen	Kyröskala ry	2 000,00	Tapahtuma
Pirkan Helmi ry	Ritvalan Helkajuhlat 2004	Ritvalan nuorisoseura ry	18 170,00	Tapahtuma
Pirkan Helmi ry	Väinö Linna kyliltä maailmalle	Urjalan kunta	100 000,00	Tapahtuma
Pomoottori ry	Perinneharrastus tuottamaan	Perinneyhdistys Laipan Motti ry	4 373,00	Tapahtuma
Pomoottori ry	Kostianvirta-hanke	Pälkäne-seura ry	27 700,00	Tapahtuma
Pomoottori ry	Nuorten ohjelmatuotantopaja	Sirkus Supiainen yhdistys ry	6 165,00	Tapahtuma
Kaakkois-Suomi				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Pohjois-Kymen Kasvu ry	litin ortodoksinen tsasouna	litin ortodoksiapiiri ry	106 800,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pohjois-Kymen Kasvu ry	Jopas saatiin opas	Kymijoen 4H-yhdistys ry	85 163,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Etelä- Karjalan Kärki-LEADER ry	Toimintaa Taitotalolle	Ruokolahden taideyhdistys ry	46 100,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Kulttuurimatkailuhanke KUMA: Vaihe 1: Selvitys ja kartoitus	Kaakon kulttuuriyhdistys ry	25 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Perinteestä potkua - elämysmatka kylillä	Kymenlaakson käsi- ja taideteollisuusyhdistys ry	101 754,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Atk- ja elämyshanke	Kylänetti yhdistys ry	32 216,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pohjois-Kymen Kasvu ry	Väripaletti	litin käsityöläiset ry	111 000,00	Käsi- ja taideteollisuus
Pohjois-Kymen Kasvu ry	Kansainvälinen Värihanke	litin käsityöläiset ry	72 904,00	Käsi- ja taideteollisuus
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Seiskarin Siiri	Kymenlaakson käsi- ja taideteollisuusyhdistys ry	86 953,00	Käsi- ja taideteollisuus
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Noon knit	Kotkan-Haminan seudun kuntayhtymä	81 481,00	Käsi- ja taideteollisuus
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Neulealan koulutushanke	Haminan ammattiopisto	51 385,00	Käsi- ja taideteollisuus
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Käden taidot elämysmatkalla esiselvitys	Kymenlaakson käsi- ja taideteollisuusyhdistys ry	6 358,00	Muu kulttuuri

Länsi-Saimaan kehittämissyhdistys ry	Hyörylaivasta toiseen - laiturista laituriiin	Taipalsaaren kirkonkylän kyläyhdistys ry	25 000,00	Muu kulttuuri
Pohjois-Kymen Kasvu ry	Verlan juhlapäivät	Verlan ruukkikylän yrittäjäyhdistys ry	14 900,00	Tapahtuma
Pohjois-Kymen Kasvu ry	litin Musiikkijuhlat	litin Musiikkijuhlayhdistys ry	47 500,00	Tapahtuma
Pohjois-Kymen Kasvu ry	Koria Roll -pajat	Elimäen 4H- yhdistys ry	14 052,00	Tapahtuma
Kehittämisyhdistys Sepra ry	Anjalankosken lastenkulttuurihanke	Kymenlaakson opiston kannatusyhdistys ry	22 720,00	Tapahtuma
Länsi-Saimaan kehittämissyhdistys ry	Lemin kesähauska	Lemin kesähauska ry	12 000,00	Tapahtuma
Etelä-Savo				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
RaJuPuSu LEADER ry	LULU- Lumi- ja luontoreitistön reaaliaikainen markkinointi	Rajupusu-yhtymä	88 350,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Omaehtoiset Toimijat EMOT ry	SUOLENTIS liikuntatapahtuma ja -matkailun kehittäminen	Pieksämäen seudun liikunta ry	23 596,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Omaehtoiset Toimijat EMOT ry	SWAMP VOLLEY - kansainvälinen liikuntatapahtuma ja -matkailun kehittämishanke	Pieksämäen seudun liikunta ry	26 738,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
RaJuPuSu LEADER ry	Hilduri matkailukohteeksi	Mikkelin käsi- ja taide- teollisuusyhdistys ry	70 500,00	Käsi- ja taideteollisuus
Omaehtoiset Toimijat EMOT ry	Käsityöhanke	Hirvensalmen käsityö- yhdistys ry	41 856,00	Käsi- ja taideteollisuus
RaJuPuSu LEADER ry	Lohilahden talousalueen kehittämishanke	Lohilahden kyläyhdistys ry	22 000,00	Muu kulttuuri
RaJuPuSu LEADER ry	Raku-keskus	Sulkavan aktiivit ry	23 796,00	Muu kulttuuri
RaJuPuSu LEADER ry	Tuusmäen Sampoprojekti	Tuusmäen kyläyhdistys ry	23 309,00	Muu kulttuuri
RaJuPuSu LEADER ry	Osaajat kotiin	Sulkavan kunta	93 435,00	Muu kulttuuri
RaJuPuSu LEADER ry	Lohilahden talousalueen kehittämishanke	Lohilahden kyläyhdistys ry	29 470,00	Tapahtuma
RaJuPuSuLEADER ry	Joroisten 25. Musiikkipäivien juhla- vuosihanke	Joroisten musiikkiyhdistys ry	48 626,00	Tapahtuma
RaJuPuSu LEADER ry	Juvan Savotta	Juvantie ry	27 751,00	Tapahtuma
Piällysmies ry	Romu-Heikki kansanooppera	Kerimäen musiikkiyhdistys KEMU ry	50 702,00	Tapahtuma
Pohjois-Savo				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Kalakukko 2006 ry	Juutilan vanhan valimon museointi ja markkinointi	Kaavin pitäjäseura ry	11 400,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kalakukko 2006 ry	Esiselvitys ruukkiyhtiön toimintamallista	Juankosken kaupunki	20 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu

Kalakukko 2006 ry	Hiljaisuusmatkailun paikallisverkko-hanke	Travel Ohtaansalmi Oy	35 555,00	Kulttuuri- ja Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kalakukko 2006 ry	Käsityötä tekemällä tulevaisuuteen - Käsite	Kuopion käsi- ja taide-teollisuusyhdistys ry	45 500,00	Käsi- ja taideteollisuus
Maaseudun kehittämis-yhdistys Mansikka ry	Käsityöt internettiin	Osuuskunta Rautalammin Artteli	41 290,00	Käsi- ja taideteollisuus
Kalakukko 2006 ry	Kulttuurikylähanke	Maarianvaaran Nuorisoseura ry	40 000,00	Muu kulttuuri
Kalakukko 2006 ry	Maarianvaaran Nuorisoseura ry	Maarianvaaran Nuorisoseura ry	18 332,00	Muu kulttuuri
Kalakukko 2006 ry	Toiminnan ja palvelun kehittämis-hanke 2002-2004	Rautavaaran harrastajateatteri ry	20 904,00	Muu kulttuuri
Maaseudun kehittämis-yhdistys Mansikka ry	Hermanniteatterin toiminnan ja markkinoinnin kehittämishanke	Hermannin ry	25 000,00	Muu kulttuuri
Maaseudun kehittämis-yhdistys Mansikka ry	Liikelahjatuotanto	Osuuskunta Rautalammin Artteli	70 200,00	Muu kulttuuri
Kalakukko 2006 ry	IRMUS	Nilsin kaupunki	6 000,00	Tapahtuma
Maaseudun kehittämis-yhdistys Mansikka ry	Pelimannipäivät ja sahansoiton SM kisat	Vesannon musiikinystävät ry	2 500,00	Tapahtuma
Pohjois-Karjala				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Lumirakentaminen	Myllyprojektityhdistys ry	14 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Elämyspaja Sytyke	Myllyprojektityhdistys ry	25 384,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vaara-Karjalan LEADER ry	Ilomantsin kulttuurikutsut	Ilomantsin kunta	71 408,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Outokummun kaivosrautatie, kehittäminen	Outokummun kaivosrautatietyhdistys ry	23 800,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Outokummun kaivosrautatie, rakentamisinvestoinnit	Outokummun kaivosrautatietyhdistys ry	55 980,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Joensuun Teatterit	MSL Joensuun kulttuuriyhdistys ry	10 800,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vaara-Karjalan LEADER ry	Mainetta ja mammonaa	Ilomantsin Näyttämöryhmä ry	45 700,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vaara-Karjalan LEADER ry	Nurmeksien harrastajateatteritoiminnan ja matkailun yhteistyön kehittäminen	Halonon & Karjalainen Oy / Mainostoimisto	15 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vaara-Karjalan LEADER ry	Puu-Juuan toiminnallisen kokonaisu suunnitelman laatiminen	Juuan kulttuuriyhdistys Juuli ry	3 600,00	Käsi- ja taideteollisuus
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	4K - Kätevä käsi käy kylässä	Polvijärven tilkukilta Tilkulliset ry	4 850,00	Käsi- ja taideteollisuus
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Taitotakomo	Käsityösopukkar ryhmä ry	11 150,00	Käsi- ja taideteollisuus
Keski-Karjalan Jetina ry	Maaseudun monet mahdollisuudet	Kiteenlahden kyläyhdistys ry	6 800,00	Käsi- ja taideteollisuus

Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Potkua Polvijärvelle - pienyritysten kehittämishanke	Polvijärven yrityspalvelu Oy	10 200,00	Käsi- ja taideteollisuus
Keski-Karjalan Jetina ry	Keski-Karjalan käsityöryttäjien yhteistyöverkosto ja kuntatuotteet	Pohjois-Karjalan käsi- ja taideteollisuus ry	73 711,00	Muu kulttuuri
Keski-Karjalan Jetina ry	Mielitaide - yhteisötaidehanke	Kiteen seudun mielen-terveysseura ry	85 226,00	Muu kulttuuri
Vaara- Karjalan LEADER ry	Sukset Ristiin Susirajalla, tanssiopetuksen kehittäminen ja tuotteistaminen	Nurmeksen Sepot ry	50 149,00	Muu kulttuuri
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Ukrajia Oy:n kehittämishanke	Ukrajia Oy	123 000,00	Muu kulttuuri
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Outokummun kulttuurituotantomallin kehittäminen	Kulttuuriyhdistys Kultivaattori ry	95 962,00	Tapahtuma
Keski-Karjalan Jetina ry	Kunnan navetta, kesäteatteri	Värtsilän Nuorisoseura ry	30 648,00	Tapahtuma
Joensuun seudun LEADER yhdistys ry	Lehmäpaletti	MSL Joensuun kulttuuriyhdistys ry	18 000,00	Tapahtuma
Keski-Suomi				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Vesuri-ryhmä ry	Kiiskilänmäen näkötorni	Nikaran kyläyhdistys ry	30 578,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vesuri-ryhmä ry	KICKNET	Multian kunta	18 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vesuri-ryhmä ry	Kokka kohti Kuhmoista	Kuhmoisten kunta	74 003,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vesuri-ryhmä ry	Multian kylähanke 2002–2004	Multian kunta	98 970,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
VIISARI ry	Matkailusta elämyksiä ja euroja	Kannonkosken yrittäjät ry	44 587,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
VIISARI ry	Aikamatkaohjelmalvelut, toteuttamisselvitys	Pihtiputaan mummon mökkitie ry	16 667,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
VIISARI ry	Sofianrannan matkailu- ja kädentaitajakeskus, toteutettavuusselvitys	Saarijärvenseudun yrityspalelu Oy	9 419,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vesuri-ryhmä ry	Petäjävieshanke	Petäjäveden kunta	101 421,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Jyväsräihä ry	Muuramen ja Rannankylän matkailun esiselvityshanke	Muuramen kunta	10 493,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Vesuri-ryhmä ry	Kädentaitajien toimipisteen kehittämishanke	Kuhmoisten kädentaitajat ry	3 593,00	Käsi- ja taideteollisuus
Maaseutukehitys ry	Tupasvilla - käsityön kehittämishanke	Leivonmäen kunta	89 900,00	Käsi- ja taideteollisuus
VIISARI ry	TAITOSAARI -käsityöelinkeinojen kehittäminen	Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry	82 620,00	Käsi- ja taideteollisuus
VIISARI ry	Perinneperitti	Työttömien Kukkopilli ry	39 800,00	Käsi- ja taideteollisuus
Maaseutukehitys ry	Leivonmäen musiikillinen näytelmä	Leivonmäki-seura ry	16 803,00	Muu kulttuuri
Maaseutukehitys ry	Enemmän musiikista –hanke	Rosk-Mani-Ska ry	10 685,00	Muu kulttuuri
Jyväsräihä ry	Kulttuurikutomo	Laukaan kunta	77 662,00	Muu kulttuuri

Jyväsräihä ry	Raamit - hanke	Jyväskylän taiteilijaseura ry	54 754,00	Tapahtuma
Vesuri-ryhmä ry	Haapamäen elokuva tapahtuma	Haapamäen elokuvakerho ry	21 450,00	Tapahtuma
Vesuri-ryhmä ry	JURMU - Soiden ja urheilun veto-voimaisuutta	Jämsän kaupunki	97 618,00	Tapahtuma
Maaseutukehitys ry	Luhangan kulttuuriresurssit	Luhangan kunta	28 592,00	Tapahtuma
Etelä-Pohjanmaa				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Kuusiokuntien kehittämisyhdistys ry	LIPPARIT Kansankulttuurin kehittämishanke	Etelä-Pohjanmaan nuorisoseura ry, kansantanssiryhmä Lipparit	30 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Seinänaapurien kehittämisyhdistys ry	Kulttuurireitti 2003	Ilmajoen museo ja maamiesseura ry	41 290,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Seinänaapurien kehittämisyhdistys ry	Ilmajoen matkailun ja kulttuurin kehittämisen esiselvityshanke	Ilmajoen museo ja maamiesseura ry	8 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Seinänaapurien kehittämisyhdistys ry	KKK - Käsin Kätevästi Kierrättäen	Seinäjoen seudun kaks'kättä tukiyhdistys ry	47 362,00	Käsi- ja taideteollisuus
Seinänaapurien kehittämisyhdistys ry	Akkaan Taivaan - pellavan tie	Kosken kyläyhdistys ry	34 398,00	Käsi- ja taideteollisuus
Seinänaapurien kehittämisyhdistys ry	TAITO-NÄPPI	Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistys ry	72 100,00	Käsi- ja taideteollisuus
Kuusiokuntien kehittämisyhdistys ry	Kuusiokuntien kädentaitajien kehittämishanke	Alavuden kaupunki	85 248,00	Käsi- ja taideteollisuus
Suupohjan kehittämisyhdistys ry	Nikkarituotteet	Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistys ry	60 800,00	Käsi- ja taideteollisuus
Aisapari - Härmänmaa ja Järviselä	Kaislakeino	Evijärven kunta	50 200,00	Käsi- ja taideteollisuus
Suupohjan kehittämisyhdistys ry	PARVI Kulttuurimatkailu	Teuvan kunta	46 000,00	Käsi- ja taideteollisuus
Aisapari - Härmänmaa ja Järviselä	Sisustustekstiilien tuotantoverkoston esiselvityshanke	VM-Carpet Oy	20 700,00	Käsi- ja taideteollisuus
Seinänaapurien kehittämisyhdistys ry	Armit Kuusistossa	Etelä-Pohjanmaan Tanssiteatteri Vimma ry	17 000,00	Muu kulttuuri
Suupohjan kehittämisyhdistys ry	ICT - media Suupohja	Suupohjan ammatti-insituutti	20 182,00	Muu kulttuuri
Kuusiokuntien kehittämisyhdistys ry	Vetovoimaa tapahtumista II	Ähtärin lumiviikot ry	50 800,00	Tapahtuma
Kuusiokuntien kehittämisyhdistys ry	Vetovoimaa tapahtumista	Ähtärin lumiviikot ry	50 456,00	Tapahtuma
Kuusiokuntien kehittämisyhdistys ry	ALAFEST - Alavuden kansainvälinen kansantanssi- ja musiikkifestivaali	Alavuden nuorisoseura ry	86 637,00	Tapahtuma

Aisapari - Härnänmaa ja Järvisseutu Tapahtumat	Lapuan Urkufestivaali -tapahtuman suunnittelu	Lapuan Urkufestivaaliyhdistys ry	19 700,00	Tapahtuma
Pohjanmaa / Keski-Pohjanmaa				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Studienfrämjandet i Österbotten rf	Upplevelsefabriken/Vildmark för alla	Pedersöre kommun	29 205,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
YHYRES - Kyrönmaan kehittämissyhdystys ry	Kyrönmaan maaseutumatkailun kehittämissuunnitelma	Laihian kunta	105 117,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
YHYRES - Kyrönmaan kehittämissyhdystys ry	Kyrönmaan maaseutumatkailun kehittämissuunnitelma 03-04	Laihian kunta	154 333,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
YHYRES - Kyrönmaan kehittämissyhdystys ry	Pajasta maailmalle	YHYRES - Kyrönmaan kehittämissyhdystys ry	8 410,00	Käsi- ja taideteollisuus
YHYRES - Kyrönmaan kehittämissyhdystys ry	Itte tehty - pohjalaisten käsityöyrittäjien tarvekartoitus	Taideteollinen korkeakoulu	9 600,00	Käsi- ja taideteollisuus
YHYRES - Kyrönmaan kehittämissyhdystys ry	Itte Tehren Markkinoolle	Taideteollinen korkeakoulu	9 980,00	Käsi- ja taideteollisuus
Pirityiset ry	Halsua+	Halsuan kehittämissyhdystys ry	55 163,00	Muu kulttuuri
Pirityiset ry	Halsua+	Halsuan kehittämissyhdystys ry	55 163,00	Muu kulttuuri
Pirityiset ry	Halsua plus 2	Halsuan kehittämissyhdystys ry	39 020,00	Muu kulttuuri
Studienfrämjandet i Österbotten rf	Kvalitetshöjande marknadsföringsprojekt för artister (KAMPA)	Svenska Österbottens ungdomsförbund r.f.	43 900,00	Muu kulttuuri
Studienfrämjandet i Österbotten rf	Förutredningsprojekt för österbottensk/finlandssvenskt datorspel	Närpes ungdomsförening r.f.	19 000,00	Muu kulttuuri
Pohjois-Pohjanmaa				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Jokivarsien moderni maaseutu JoMMa ry	Käsikynkkä -Yrittäjyyttä yhteistyössä	Kuivaniemen nuorisoseura ry	23 322,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Jokivarsien moderni maaseutu JoMMa ry	Canoe trekking & Sportfishing in Kiiminkijoki river, upper section	Kiiminkijoki ry	33 534,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Jokivarsien moderni maaseutu JoMMa ry	Elämyksiä Etelä-Lapissa	Lapinrajankylät ry	51 995,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
NHS -LEADER II ry	Seikkailutalo	Siikajoki-Pyhäjoki alueen koulutus- kuntayhtymä	8 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Myötäle ry	Taivalkosken matkailun kehittäminen	Taivalkosken matkailuyhdistys ry	89 600,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Jokivarsien moderni maaseutu JoMMa ry	Oulunkaaren maaseutumatkailun palvelujen tietoverkko	Pudasjärven kaupunki	16 900,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Nouseva rannikko-seutu ry	Rannikkoseudun maaseutumatkailun tietoverkko	Pudasjärven kaupunki	16 800,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu

Jokivarsien moderni maaseutu JoMMa ry	Kivikaudesta käsityöryrittäjyyttä	Yli-lin kunta	46 756,26	Käsi- ja taideteollisuus
Nouseva rannikkoseutu ry	Wood Park esiselvityshanke	Rantsilan kunta	16 200,00	Käsi- ja taideteollisuus
NHS -LEADER II ry	Työtä posliinista	Nihak Oy	9 000,00	Käsi- ja taideteollisuus
Jokivarsien moderni maaseutu JoMMa ry	Utajärven matkailuja perinnehanke	Utajärven kunta	86 362,00	Muu kulttuuri
Nouseva rannikkoseutu ry	Lörpöttelevä etana lastenoppe- rahanke	Pattijoen musiikinsy- tävät ry	28 600,00	Muu kulttuuri
NHS - LEADER II ry	Petäjämäki tunnetuksi	Reisjärven kunta	65 033,00	Muu kulttuuri
NHS -LEADER II ry	Hiisiheimo - matkailun kehittämis- hanke	Nihak Oy	72 777,00	Muu kulttuuri
Myötäle ry	Senioritanssijat Atimoissa hanke	Kuusamon seniori- tanssijat ry	9 360,00	Tapahtuma
Jokivarsien moderni maaseutu JoMMa ry	Kierikin porosprintti - Oulunkaaren seutukunnan matkailun pilottipro- jekti	Yli-lin kunta/Kierikki- keskus	7 500,00	Tapahtuma
Nouseva rannikkoseutu ry	Elämää havaittu, We have a posi- bility	Oulun 4H-piiri	18 150,00	Tapahtuma
Nouseva rannikkoseutu ry	Raahe Festivaalin ohjelmointikilpai- lu ja pelitapahtuma FESTIT 2002	Kauppa-keskus Raa- hen yrittäjäyhdistys ry	16 800,00	Tapahtuma
NHS -LEADER II ry	Musiikkia Paanukirkossa	Musiikkia paanukirkos- sa ry	35 000,00	Tapahtuma
Nouseva rannikkoseutu ry	Wanhan ajan joulu	Limingan kunta	20 000,00	Tapahtuma
Nouseva rannikkoseutu ry	Joulukuusenhaun MM-kisat	Pyhäjoen kunta	42 900,00	Tapahtuma
NHS - LEADER II ry	Haapaveden huipputapahtumat	Haapaveden teknolo- giakylä Oy	77 200,00	Tapahtuma
NHS -LEADER II ry	Pojan Paluu - Pentti Haanpää 100 vuotta	Siikalatvan kehittämis- keskus kuntayhtymä	105 000,00	Tapahtuma
Kainuu				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Kainuun naisryrittäjyys LEADER ry	Elämysten polut	Kainuun liikunta ry	85 500,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kainuun naisryrittäjyys LEADER ry	Kansan suusta kulttuurituotteeksi	Juminkeko-säätiö	15 972,00	Muu kulttuuri
Oulujärvi LEADER ry	Eemeli- Askanmäen kehityshanke	Askan Ahertajat ry	13 288,00	Muu kulttuuri
Oulujärvi LEADER ry	Elettiinpä ennenkin, talonpoikais- kulttuuria Riihipihassa	Riihipiha-museon säätiö	46 315,00	Muu kulttuuri
Oulujärvi LEADER ry	Tietonuotta	Kainuun Nuotta ry	72 507,00	Muu kulttuuri
Kainuun naisryrittäjyys LEADER ry	Arkistosta satuoopperaksi	Juminkeko-säätiö	11 450,00	Muu kulttuuri

Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	Liikuntamatkailuverkoston kehittäminen	Hyrnsalmen kunta	82 244,00	Muu kulttuuri
Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	Kuhmon kitara tapahtuma	Kuhmon musiikkiopistolaisten tuki ry	18 501,00	Tapahtuma
Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	TIRANDO kitarafestivaali	Kuhmon musiikkiopistolaisten tuki ry	32 591,00	Tapahtuma
Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	Kianto -ooppera esiselvitys	Ilmari Kianto-seura ry	12 000,00	Tapahtuma
Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	Lasten kansanmusiikki tapahtuma	Juminkeko-säätiö	12 900,00	Tapahtuma
Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	Hiukan musiikkia Hiukassa	Sotkamon kunta	43 524,00	Tapahtuma
Oulujärvi LEADER ry	Paltamo 2002 Kainuun asutus 450 vuotta	Paltamon kunta	53 988,00	Tapahtuma
Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	Veisuuvestivaalit	Ristijärven kulttuuritapahtumat ry	55 200,00	Tapahtuma
Kainuun naisyrittäjyys LEADER ry	Uusien esittävien taiteiden festivaali	Ristijärven kulttuuritapahtumat ry	26 410,00	Tapahtuma
Lappi				
Toimintaryhmä	Hankkeen nimi	Hankkeen toteuttaja	€	Hankkeen teema
Pohjoisimman Lapin LEADER ry	Telematiikka ja elämykset matkailupalveluiksi	Luusuan kyläseura ry	141 250,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kyläkulttuuria tuntureitten maassa KKTm ry	Kilpisjärvi - Matkailutuote TosiLapista	Enontekiön kunta	123 159,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pohjoisimman Lapin LEADER ry	Porosta elämystuote	Sodankylän kunta	84 430,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pohjoisimman Lapin LEADER ry	Saamenmaa - Sámi Trail	Elinkeinoyhtiö Inlike Oy	156 558,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Kyläkulttuuria tuntureitten maassa KKTm ry	Ikkuna luontoon	Muonion kunta	60 000,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pohjoisimman Lapin LEADER ry	Muutakin kuin lunta - Kulttuurimatkailutuotteita Inarista	Inarin kunta	180 267,00	Kulttuuri- ja elämysmatkailu
Pohjoisimman Lapin LEADER ry	Unarin elinkeinojen kehittämishanke	Unari-seura ry	131 876,00	Muu kulttuuri
Peräpohjolan kehitys ry	Peräpohjolan seutuvideo II	Kulttuurivoimala - Culture Power Station ry	100 000,00	Muu kulttuuri
Peräpohjolan kehitys ry	Peräpohjolan seutuvideo	Kulttuurivoimala - Culture Power Station ry	100 000,00	Muu kulttuuri
Outokaira Tuottamhan ry	Outokairan Kultamaat	Ylitornion kunta	389 658,00	Tapahtuma

Selvitystyön laadintaan osallistuneet

Työryhmän kokouksiin osallistuneet:

Kirsi Viljanen, maa- ja metsätalousministeriö
 Torsti Hyyryläinen, Ruralia-instituutti/Helsingin yliopisto
 Kimmo Kainulainen, Mikkelin ammattikorkeakoulu
 Leea Keto, Järviseudun opisto
 Pirkko Liisi Kuhmonen, opetusministeriö
 Maija Niskavirta, opetusministeriö
 Leena Hoppania, SILE-projekti
 Heikki Pietarinen, Suomen Jobs & Society ry

Haastatellut tahot:

Eero Uusitalo, maa- ja metsätalousministeriö
 Salla Rossi, maa- ja metsätalousministeriö
 Markku Himanen, maa- ja metsätalousministeriö
 Kaarina Knuuti, MTK
 Paula Viertola, MTK
 Jarkko Huovinen, Seudulliset yrityspalvelut –projekti/Kuntaliitto
 Hannu Heikkilä, ProAgria
 Risto-Matti Niemi, Suomen kylätoiminta ry
 Sirpa Alitalo, kauppa- ja teollisuusministeriö
 Armi Nissinen, Helemet, Keski-Savon naisten resurssikeskus –hanke/
 Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän yrittäjyys teemaryhmän jäsen
 Tarja Enne, JyväSRiihi ry
 Ulla Mehto-Hämäläinen, Keski-Suomen TE-keskus/maaseutuosasto
 Juhani Keskinen, Vesuri ry
 Juha Vanhapaasto, Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry
 Timo Pukkila, Karhuseutu ry
 Marja Kares-Oksman, Pyhäjärvisseudun Kehittämisyhdistys ry
 Pirjo Oikarinen/Oulujärvi LEADER ry
 Maarit Karppinen, Kainuun TE-keskuksen maaseutuosasto
 Anna Kirveenummi, Tulevaisuuden tutkimuskeskus/Turun kauppakorkeakoulu
 Arja-Leena Halonen, Viisari ry
 Tuomas Kuhmonen, Jyväskylän yliopisto

Lisäksi samaan aikaan on tehty aluekeskusohjelmalle vastaavatyypistä selvitystä eri alueilla. Tällöin on lisäksi tavattu eri alueilla mm. aluekeskusohjelmien ja seudullisten kehittämissyhtiöiden henkilökuntaa.

Lähteet

- The Economy of Culture in Europe, 2006, European Commission. http://ec.europa.eu/culture/key-documents/doc873_en.htm
- Creative Economy Report 2008. The Challenges of Assessing the Creative Economy towards Informed Policy-making, United Nations. http://www.unctad.org/en/docs/ditc20082cer_en.pdf
- Haantie Tapio, Ojaniemi Ari, 2008. Lähiajan laajakaistatarpeet maaseudulla. Selvitys. Liikenne- ja viestintäministeriö. <http://www.lvm.fi/web/fi/julkaisu/view/821180>
- Kainulainen, Kimmo, Kunta ja kulttuurin talous. Tulkintoja kulttuuripääoman ja festivaalien aluetaloudellisista merkityksistä. Tampereen yliopisto, 2005.
- Kulttuuri aluekeskushjelmissä. Sisäasianministeriö, aluekeskushanke, 15.8.2006, [http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Kulttuuri%20ja%20ako_150806/\\$file/Kulttuuri%20ja%20ako_150806.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Kulttuuri%20ja%20ako_150806/$file/Kulttuuri%20ja%20ako_150806.pdf).
- Kulttuurin satelliittitilinpito. Pilottiprojektin loppuraportti. Opetusministeriön julkaisuja 2008:20. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm20.pdf?lang=fi>
- Lande2000-rekisteri Internetissä, <http://www.lande2000.fi/>.
- Luovan kentän yritystoiminta – elinkelpoisuus ja kehityssuunnat. Turun kauppakorkeakoulu, mediaryhmä/SILE-projekti, 2007, <http://www.contentbusiness.fi>.
- Luovien alojen yritystoiminnan hankkeet vuosina 2000-2006. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisuja 4/2007, www.ktm.fi > Julkaisut.
- Luovien alojen yrittäjyyden kehittämisstrategia. Kauppa- ja teollisuusministeriö, 2007, www.ktm.fi > Julkaisut.
- Luovien alojen yritystoiminnan kehittäminen. Verkostomainen toimintamalli –selvitys. Opetusministeriön julkaisuja 2006:47, <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm47.pdf?lang=fi>.
- Niskavirta, Maija/Kulttuuriteemaryhmä. Kulttuuri maaseudun toimintaryhmien kehittämisohjelmissä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kulttuuriteemaryhmä, 2006. http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/153/YTR_8_06.pdf
- Onko kulttuurilla vientiä? ON! Esitys Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelmaksi 2007–2011. Opetusministeriön julkaisuja 2007:9, <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm9.pdf?lang=fi>.
- Storhammar Esa, Virkkala Seija. Maaseutuyritysten innovaatioprosessit. Kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen näkökulma. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä, 2003. <http://www.jyu.fi/economics/tutkimus/verkkojulkaisut/>
- Yksitoista askelta luovaan Suomeen; Luovuusstrategian loppuraportti. Opetusministeriön julkaisuja 2006:43, <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm43.pdf?lang=fi>.

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti / Bokförsäljning

Yliopistopaino / Universitetstryckeriet
PL 4 / PB 4 (Vuorikatu 3 / Berggatan 3)
00014 Helsingin Yliopisto / Helsingfors Universitet
puhelin / telefon (09) 7010 2363
faksi / fax (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi

ISBN 978-952-485-724-6 (nid.)
ISBN 978-952-485-725-3 (PDF)
ISSN 1458-8110

Helsinki 2009